

Kongres AIDLCM je ugotovil:

**Avstrija s svojo manjšinsko politiko
„močno zaostaja za mednarodnim standardom“**

„XI. kongres AIDLCM je na svojem zasedanju od 24. do 27. julija 1986 v Celovcu na podlagi poročila narodnih skupin v Avstriji in na podlagi spoznanj, ki jih je dobil na licu mesta v dvojezičnih območjih, prišel do mnenja, da avstrijska manjšinska politika močno zaostaja za mednarodnim standardom.“ Tako je med drugim rečeno v resoluciji, ki so jo udeleženci kongresa ob koncu tridnevnih plodovitih in intenzivnih diskusij o položaju posameznih narodnih in etničnih skupnosti v raznih evropskih državah soglasno sklenili o manjšinski problematiki v Avstriji.

Kongres se je začel, kakor smo kratko poročali že v zadnji številki našega lista, v četrtek 25. julija v Mladinskem domu SŠD v Celovcu. Slovesne otvoritve so se poleg delegatov udeležili tudi številni predstavniki političnega življenja na Koroškem, med njimi predsednik deželne zbornice Josef Schantl kot zastopnik deželne glavarja Wagnerja, mestni svetnik Fritz König v zastopstvu celovškega župana Guggenbergerja, predsednik FUEN dr. Reginald Vospernik, predsednik ZSO dipl. inž. Feliks Wieser; prav tako so bili navzoči zastopniki koroškega in mednarodnega tiska ter radia in televizije.

Pokrajinski sekretar AIDLCM za Avstrijo dr. Franci Zwitter je delegatom prebral pismo zveznega kanclerja dr. Franza Vranitzkega. V njem je kancler obžaloval, da se otvoritve kongresa ne more osebno udeležiti, obenem pa je poudaril svoje zadoščenje nad dejstvom, da si je AIDLCM za svoj kongres že drugič izbral prav Avstrijo, „ki se zaveda svojih obveznosti do narodnih manjšin, ki naj bi pomenile obogatitev kulturnega življenja Avstrije“.

Pozdravne besede kongresu so spregovorili tudi častni gostje. Medtem ko sta predsednik Schantl in mestni svetnik König govorila o splošnih problemih, s katerimi je soočena sleherna družba v vsakem času, je predsednik ZSO Wieser zelo konkretno opozoril na probleme, ki so pač „doma“ samo na Koroškem in s katerimi so prizadeti predvsem Slovenci; še posebno je poudaril nevarnost spremembe manjšinskega šolstva, s katero se Slovenci nikoli ne bodo mogli strinjati, če bi le-ta izpadla na škodo manjšini. Predsednik FUEN Vospernik pa je dejal, da ne more biti dovolj organizacij v Evropi, ki se bavijo s problematiko manjšin; pri tem je zlasti podčrtal dobro sodelovanje med FUEN in

AIDLCM, kar je prišlo do izraza tudi pri lanskem evropskem manjšinskem kongresu v Ženevi, ter je napovedal, da se njegova organizacija trudi za tak kongres tudi v prihodnjem letu in je povabil AIDLCM k sodelovanju na tem področju.

Uvodni referat pri otvoritvi kongresa je imel prorektor celovške uni-

verzve univ. prof. dr. Günther Hödl, ki je govoril o bogastvu kulturne pestrosti in doprinosu malih narodov. V svojem izčrpnem, izvrstno izdelanem predavanju je zgodovinar Hödl v širokem loku nakazal razvoj srednje Evrope, posebej območja Alpe-Jadran, od srednjega veka do danes, pri tem se je posebno bavil z nastankom in razvojem jezikovnih, narodnih, kulturnih in političnih razmerij v osrčju Evrope. Njegova izvajanja bi vsekakor zaslužila pozornost širokega kroga javnosti.

Po otvoritvi je kongres nadaljeval svoje delo v kroških in strokovnih komisijah, kjer so obravnavali razvoj in spremembe manjšinske politike v posameznih državah od zadnjega kongresa leta 1984 v Milanu. Izdelali so poročila in resolucije, ki so jih potem predložili v odobritev plenarni skupščini. O položaju za Avstrijo dr. Franci Zwitter – njegove glavne ugotovitve objavljamo na drugem mestu.

V okviru kongresa je bila tudi tiskovna konferenca, katere se je udeležilo precejšnje število domačih in tujih novinarjev. V ospredju njihovega zanimanja je razumljivo bil položaj manjšin v Avstriji in predstavniki AIDLCM so nedvoumno poudarili, da ta položaj nikakor ni zadovoljiv. Tako je npr. tudi znani strokovnjak za manjšinsko pravo prof.

dr. Theodor Veiter ugotovil, da avstrijska manjšinska politika močno zaostaja za mednarodnim standardom – formulacija, ki je bila potem sprejeta tudi v resolucijo, ki se nanaša na Avstrijo (besedilo resolucije objavljamo na 2. strani – op. ured.). Drugo vprašanje novinarjev ali pravzaprav samo glavnega urednika Kleine Zeitung je veljalo položaju nemških manjšin, zlasti v Kanalski dolini in v Alzaciji, ki je nedvomno prav tako zaskrbljiv in se z njim bavi tudi AIDLCM, kakor so povedali predstavniki združenja. Na vprašanje, koliko narodnih skupnosti oz. organizacij AIDLCM sploh zastopa, pa je predsednik Jordi Costa i Roca

odgovoril, da ni tako važno število zastopanih organizacij, temveč da je moč organizacije predvsem njena mednarodna in moralna tehtnost, ki jo uživa po svetu in v raznih mednarodnih forumih vse od Evropskega sveta do Združenih narodov.

V zastopstvu odsotnega deželne glavarja Wagnerja je predsednik deželne zbornice Schantl priredil za udeležence kongresa sprejem, katerega se je udeležil tudi vodja oddelka za vprašanja narodnih skupnosti pri uradu zveznega kanclerja na Dunaju dr. Heinz Tichy, ki je tudi sicer spremljal delo kongresa. Posebej za tuje delegate in goste je predsednik SPZ Tomaž Ogris pripravil sklop-

**Gledališka predstava na prostem
o slovenskih kmečkih uporih**

Predstave: 20.00
9., 10., 14., 15., 16. avgusta 1986
Spodnje Vinare pri Šentprimozu
v Podjuni

**Ob dnevu vstaje slovenskega naroda
nagrajeni tudi dve knjigi o koroških Slovencih**

Prejšnji teden, ko smo obhajali dan vstaje slovenskega naroda, so na osrednji slovesnosti v Ljubljani podelili tudi tradicionalne nagrade vstaje slovenskega naroda. Med letošnjimi nagrajenci so tudi avtorji dveh knjig o koroških Slovencih.

● **Dr. Dušan Nečak**, izredni profesor za novejšo zgodovino na ljubljanski univerzi, je prejel nagrado vstaje slovenskega naroda za knjigo **KOROŠKI SLOVENCİ V DRUGI AVSTRIJSKI REPUBLIKI**. V njej je podal poljuden in znanstveno utemeljen prikaz življenja in dela koroških Slovencev po drugi svetovni vojni vse do leta 1976, posebej pa opisal tudi narodnoosvobodilni boj Slovencev na Koro-

škem, ki je – kot je rečeno v utemeljitvi – „eden od temeljev druge avstrijske republike in njene demokratične razvoja.“

● Nekdanja koroška partizana, slikarja **dr. Danica Bem-Gala** in **dr. France Cegnar**, ter publicist **Marjan Remic** pa so dobili posebno priznanje za likovna dela in spremno besedilo v monografiji **KORENINE ŽIVE**. Likovna dela v tej knjigi so dejanje izvirne ljubiteljske umetnosti; „njihova vrednost je v tem, da nam skupaj z besedilom ohranjajo spomin na tiste zavedne domačije, ki so v letih 1941 do 1945 pomagale koroškim ljudem v boju za svobodo in narodnostne pravice.“

Obe knjigi smo v našem listu že predstavili. Avtorjem-nagrajencem pa iskreno čestitamo!

**„Strah pred zgodovinsko resnico“
Waldheim odklanja Russellovo sodišče**

Spoštovanje do pokojnih, torej pieteta, je novemu predsedniku avstrijske republike očitno nepoznana moralna vrлина. Čeprav ga je sin slavnega gledališčnika Maxa Reinhardta izrecno prosil, naj s svojo navzočnostjo ne „onečasti“ spomina na očeta, katerega ime je najtesneje povezano s slavnostnimi igrami v Salzburgu, pa tudi z nacističnim nasiljem (pred katerim je moral Reinhardt bežati v Ameriko – op. ured.), je Waldheim prejšnji teden klub temu osebno otvoril Reinhardtovo spominsko razstavo v Salzburgu.

S tem je nedvomno le še okrepil odpor tistih, ki kritično ocenjujejo njegov pozabljeni odnos do nacistične preteklosti. Deljeni sprejem, ki so mu ga pripravili v Salzburgu, kjer je imel prvi tak nastop po svoji umestitvi, je bil dovolj zgovoren: medtem ko mu je politična prominenca ploskala po službeni dolžnosti, se vrhovi kulture in umetnosti sprejema demonstrativno niso udeležili. Pa tudi protestne akcije

proti Waldheimu so pokazale, da je razcepljenost, ki so jo povzročile letošnje predsedniške volitve, očitno globlja in resnejša zadeva, kot je bilo prvotno pričakovati.

Kljub temu pa Waldheim še vedno ne kaže pripravljenosti, da bi se vloga, ki jo je igral med drugo svetovno vojno, objektivno in dokončno pojasnila. Slej ko prej vsako objavo tozadevnih dokumentov enostavno zavrača kot kampanjo in ničesar ne prispeva, da bi prišla resnica nedvoumno na dan. „Čim manj nam pove, tem bolj postajam kriv,“ je takšno zadržanje Waldheima komentiral tudi predsednik Russellovega sodišča, jugoslovanski zgodovinar Vladimir Dedijer. Waldheim je Dedijer kritiziral, da se s člani Russellovega sodišča (ki ga sestavlja mednarodna skupina uglednih osebnosti – op. ured.) noče pogovarjati o svoji vojni preteklosti, ter poudaril: „Izgleda, da se Waldheim boji zgodovinske resnice.“

**V nedeljo popoldne
tovariško
srečanje
pri Peršmanu**

Srečali se bodo bivši borci, aktivisti in trpini, antifašisti in demokrati iz Avstrije, Italije in Jugoslavije, še posebej pa je vabljeni mladina.

Kulturni spored bosta oblikovala pevski zbor SPD „Zarja“ iz Železne Kaple in godba na pihala iz Prevalj.

Zveza koroških partizanov

PREBERITE

na strani

- 2 Borovlje: Segregacija šolarjev pri zadnjih vratih?
- 3 Pogovor z Marjanom Srencem, režiserjem uprizoritve Kreftove „Velike puntarije“
- 4 Tekma koscev na Radišah
- 5 Srečanje narodnozabavnih ansamblov v Kočuhi
- 6 Avstrijski in vzhodnonemški zgodovinarji o protifašističnem uporu

Bo prišla segregacija pri zadnjih vratih?

V Borovljah sta dve ljudski šoli – do zdaj. Ljudska šola 2 je enojezična, ljudska šola 1 pa dvojezična – do zdaj. Še preden pa se poglobimo v to, kakaj oz. kaj se bo spremenilo, si oglejmo še razpredelnico, ki kaže, kako se je število vseh otrok na ljudski šoli 1 v zadnjih letih spreminjalo, pogledajmo pa tudi, koliko otrok je bilo na tej šoli prijavljenih k dvojezičnemu pouku:

šolsko leto	dijakov skupno	k dvojezičnemu pouku prijavljenih
1982/83	191	50
1983/84	201	55
1984/85	185	65
1985/86	187	75

To je bilo torej stanje na ljudski šoli 1 v Borovljah. „Bilo“ zato, ker je občinski svet pri svoji zadnji seji sklenil, da bodo to šolo delili, se pravi da bodo v Borovljah od naslednjega leta naprej tri ljudske šole. Sklep so utemeljili z zakonskimi predpisi, ki pravijo, da morajo deliti šole, na katerih je bilo več kot tri leta nad osem razredov. To za primer ljudske šole 1 v Borovljah sicer drži, kljub temu pa se pojavlja strah, da bodo odgovorne politične in šolske oblasti izrabile to zakonsko ureditev za to, da bodo praktično uvedle v Borovljah segregacijo otrok pri zadnjih vratih.

Tega seveda v tej obliki še nihče ni izjavil, naznanil, toda če poznamo prakso, npr. v Železni Kapli, vidimo, da tako priliko odgovorni kaj radi izrabijo za to, da v bistvu uvedejo ločene razrede za prijavljene in neprijavljene otroke. Bo torej prihodnost boroveljske ljudske šole 1 ta, da

Protesti proti Wackersdorfu se množijo

Minulo soboto in nedeljo je nad 100 000 ljudi demonstriralo proti načrtom bavarskega „cesarja“ Franz-Josef Strauba, ki hoče zgraditi v Wackersdorfu atomsko napravo, ter proti neobzirnemu postopanju uradne Bavarske. Nad 20 vrhunskih glasbenih solistov in skupin je brezplačno nastopilo pri tej največji demonstraciji proti Wackersdorfu, ki je potekala čisto mirno, pa čeprav je Straubova vlada najprej niti dovoliti ni hotela.

Kako upravičeni so ti protesti proti dodatni atomski napravi dokazuje tudi dejstvo, da so morali za konec tedna bavarski atomski reaktor v Grafenreinfeldu izključiti, ker se je bil poškodoval. Tudi za to nezgodo je javnost izvedela le bolj slučajno, kakor že za več drugih nezgod v zahodnonemških reaktorjih tudi.

bodo na tej šoli ostali samo še k dvojezičnemu pouku prijavljeni otroci, na novoustanovljeni ljudski šoli 3 pa tisti, ki niso prijavljeni? Bodo torej s tem postopanjem uresničili program deželne „pedagoške“ komisije, hajmatdinstina in še kake druge manjšini sovražne organizacije? Bodo v Borovljah začeli z uvajanjem modela, kakršen velja na južnem Tirolskem, da sta torej pod isto streho dve direkciji: ena za Italijane, druga za nemškogovoreče?

Seveda leži nevarnost za tako ureditev na dlani, saj tudi svojčas, ko so se odločili, da bodo spravili vse k dvojezičnemu pouku prijavljene otroke v ljudsko šolo 1, tako da bo ljudska šola 2 samo enojezična (torej nemška), v bistvu niso drugače ukrepali. Danes pa je očitno, da število k dvojezičnemu pouku prijavljenih otrok stalno narašča in da znaša delež prijavljenih že kar 40 odstotkov. Pred tem ozadjem grozi torej realna nevarnost, da bodo manjšini nenaklonjene sile izterjale ob delitvi ljudske šole 1 segregacijo otrok – vse v smislu ločitvenih zahtev in njenih predpriprav, kakršne vsebuje tudi model deželne „pedagoške“ komisije.

ma

Državnozborske volitve: KEL skupno z zelenimi

Medtem ko je zastopnik Ljudske iniciative parlamenta dr. Günther Nennung že prejšnji teden napovedal, da so večje avstrijske zeleno-alternativne skupine sklenile, da bo prišel v parlament tudi koroški Slovenec oz. koroška Slovenka, smo tik pred redakcijskim zaključkom izvedeli, da so se dogovorili VGO, ALÖ, KEL in Neodvisni, da bodo na Koroškem skupno kandidirali. In sicer so se zmenili, da bodo kandidirali pod oznako „Die Grünen“. Napovedujejo, da bodo v programu poleg zahteve „več demokracije“ postavili v ospredje tudi probleme kmetov, brezposelnih, žensk, otrok, Slovencev in drugih manjšin. V izjavi pravijo, da bodo konkretne zahteve „zelenih“, ki ustrezajo človeku in naravi, osnova bodočega dela v parlamentu in v občinah.

Sedmojuljska zakonodaja ni uresničila pravic manjšin!

Področni sekretar za Avstrijo A.I.D.L.C.M. dr. Franci Zwitter je v teku 11. kongresa podal obširno poročilo o položaju narodnih skupin v Avstriji. Osredotočil se je na posledice in odprta vprašanja Zakona o narodnih skupinah, ki ga je avstrijska vlada sprejela 7. julija 1976 – torej pred desetimi leti. Omenil je, da je tedanji zvezni kancler Kreisky obljubljal, da bo ta zakon zagotovil pravice vsem narodnim skupinam, toda:

„Temu je treba pripomniti, da so Zakon o narodnih skupinah z odredbami delno izvršili le glede slovenske narodne skupine na Koroškem, s čimer so po uradnem mnenju uresničili tudi člen 7 državne pogodbe iz leta 1955. Prav to tolmačenje pa obe narodni skupini, kateri zajema člen 7 državne pogodbe, torej koroški Slovenci in gradiščanski Hrvati, odločno zavračata. Vsekakor pa more le prizadeta narodna skupina, odločiti o tem ali je pogodba (torej avstrijska državna pogodba, ki jamči pravice te narodne skupine) dejansko uresničena ali ne. To mednarodno priznana stališče zavzema tudi Avstrija glede uresničevanja oz. neuresničevanja avstrijsko-italijanskega dogovora o južni Tirolski.“

K Zakonu o narodnih skupinah

samen, ki zajema tudi madžarsko, češko in slovaško manjšino, je treba pripomniti, da vladi v teh desetih letih, od kar obstoja ta zakon, ni uspelo, da bi z ukrepi, ki bi pospeševali zaupanje, odvezla narodnim skupinam pomisleke, se pravi da bi bila premostila določene rezerve in deloma popolno odklanjanje. Prav tako tudi ni prepričala manjšin o prednostih zakona.“

Zwitter je spomnil na dejstvo, da so že pri zadnjih kongresih obravnavali vprašanja narodnih skupin v Avstriji, zato je formuliral le trenutno najvažnejše zahteve narodnih skupin v Avstriji.

„Te zahteve so: zadovoljiva rešitev dvojezičnega šolstva in dvojezične vzgoje – trenutno je najbolj potrebna ureditev otroških vrtcev v soglasju s predlogi posameznih narodnih skupin; ustrezna finančna podpora za dejavnosti narodnih prosvetnih organizacij v smislu določil državnih pogodb, podpisanih v St. Germainu in na Dunaju; znatno boljša podpora tiska prizadetih narodnih skupin.“

Nato se je Zwitter ukvarjal s položajem koroških Slovencev in dejal: „Koroški Slovenci so slej ko prej zelo zaskrbljeni nad novo ureditvijo ljudskošolske izobrazbe, ker vsi izdelani modeli nasprotujejo pedagoškim in

znanstvenim argumentom narodnih organizacij in drugih družbeno-političnih organizacij v deželi. Hkrati bi pomenila uresničitev teh načrtov v zadnji konsekvenci tudi ločitev pouka za nemško in slovensko govoreče otroke. To bi bila apartheidska ureditev v osrčju Evrope, ki nikakor ne bi služila mirnemu sožitju in enakopravni integraciji slovenske narodne skupnosti, temveč bi bila le povod za nadaljnje konflikte.“

Dr. Franci Zwitter je poročal tudi o situaciji drugih narodnih skupin v Avstriji. Tako je poudaril, da je uvedba splošne in poklicne višje šole za gradiščanske Hrvate neobhodno potrebna, saj od leta 1955 naprej niti ene niso uvedli. Potrebna pa da je prav tako tudi pristavitve hrvaščine kot drugi uradni jezik, saj to predvideva tudi člen 7 avstrijske državne pogodbe, pa tudi dvojezični topografski napisi bi morali biti postavljeni. Zwitter je nadalje ugotovil, da jezikovne ureditve tudi za madžarsko manjšino na Gradiščanskem sploh niso izpolnjene.

„Najbolj težavna pa je situacija

dr. Franci Zwitter

češke in slovaške narodne skupine na Duanju“, je nadaljeval Zwitter. „Glede na njun naselitveni prostor znotraj vlemesta in glede na celotno problematiko narodne skupine v vlemestu je potrebna posebna, izredni situaciji primerna rešitev vprašanj, ki se tičejo teh dveh narodnih skupin. Kljub tej izredno ogroženi situaciji – razen pogovora med vlado in zastopniki češke narodne skupine – še ni prišlo do kakršnihkoli ukrepov v zaščito in zagotovitev njune obstoja. Za Rome in Sinte (cigane) pa Avstrija sploh nima zaščitnih ureditev. Zato apelirajo narodne skupine v Avstriji na 11. kongres A.I.D.L.C.M., da pozove avstrijskega zakonodajalca, naj vključi v Zakon o narodnih skupinah tudi zaščito Romov in Sintov (ciganov) kot narodne skupine.“

Na koncu svojega poročila je dr. Franci Zwitter še omenil, da so narodne skupine v Avstriji z zadovoljstvom vzele na znanje, da je novi zvezni kancler Vranitzky po končanih dopustih pripravljen razgovarjati se o odprtih vprašanjih narodnih skupin.

Celovec, 26. julija 1986

Resolucija o Avstriji

Sprejeta na 11. kongresu A.I.D.L.C.M.

11. kongres A.I.D.L.C.M. je na svojem zasedanju od 24. do 27. julija 1986 v Celovcu na podlagi poročila narodnih skupin v Avstriji ter na licu mesta v dvojezičnem področju na Koroškem pridobljenih izkušenj prišel do spoznanja, da avstrijska manjšinska politika močno zaostaja za mednarodnim standardom. Avstrija predvsem še ne upošteva resolucij in drugih delovnih rezultatov Evropskega sveta Združenih narodov, pa tudi tistih načel zaključne listine konference o sodelovanju in varnosti v Evropi ne, ki se tičejo manjšin.

Politika Avstrije do svojih etničnih in jezikovnih manjšin nasprotuje tudi stalni avstrijski politiki v zvezi z južno Tirolsko.

Politika avstrijskih ljudskih štetij je vprašljiva, ker je število pripadnikov narodnih in jezikovnih skupin v Avstriji od ljudske štetja 1971 do štetja leta 1981 tako močno nazadovalo, da rezultati ne ustrezajo realnosti. Dosedanja praksa vzbuja vtis, da naj bi narodne skupine v Avstriji z zavestnim povpraševanjem in metodo štetja statistično izginile.

11. kongres A.I.D.L.C.M. zahteva v soglasju z narodnimi skupinami v Avstriji od avstrijskega zakonodajalca, da v Zakonu o narodnih skupinah (Zvezni zakon št. 396/1976) upošteva tudi Rome in Sinte (cigane) kot narodno skupino in njihovo zaščito.

Kongres A.I.D.L.C.M. deli skrb slovenske narodne skupnosti na Koroškem v zvezi z načrtovano novo ureditvijo dvojezičnega šolstva in vidi v nameravani segregaciji nemško in slovensko govorečih rojakov resne znake za politiko apartheidja z vsemi negativnimi posledicami.

Dosledno upoštevanje dvojezičnosti in skupne vzgoje, kakršno zahteva hrvaška narodna skupnost za otroške vrtce in osnovne šole, ter uporaba dvojezičnosti na celotnem področju šolstva in vzgoje sta predpogoja za učinkovit nadaljnji razvoj ter za zagotovitev in razcvet eksistence in identitete vseh narodnih skupin neobhodno potrebna.

Kongres A.I.D.L.C.M. zato posreduje avstrijski zvezni vladi celotno poročilo področnega sekretarja za Avstrijo s prošnjo, da ga vzame na znanje in ga ustrezno upošteva pri potrebni obravnavi v poročilu nakazanih bistvenih vprašanj narodnih skupnosti v Avstriji.

NAČRTI ZA DVOJEZIČNO ŠOLSTVO NA KOROŠKEM

Že od leta 1959 naprej živimo koroški Slovenci v političnem vzdušju, ki ne dopušča, da bi se otroci na dvojezičnem ozemlju Koroške obvezno naučili obeh deželnih jezikov. Zadnji razvoj na tem področju pa kaže, da poleg namškonacionalnih sil tudi deželne in šolske oblasti na Koroškem stremijo za tem, da bi izrinili še te zadnje ostanke dvojezičnega šolstva. V hitrem trinpolurnem postopku je namreč deželna pedagoška komisija (ki jo je uradna Koroška sklicala v ta namen in pri kateri je sodeloval celo okrajni šolski nadzornik za dvojezično šolstvo Franc Wiegeler) z največjo arogantnostjo zavrgla vse dosedanje predloge za ohranitev in izboljšanje dvojezičnega pouka kot neustrezajoče in neuporabne.

Z isto prezirljivostjo nastopajo tudi občinski zastopniki na področju otroškega varstva. Tako v Brnci, na Bistrici v Rožu in v Pliberku se je v minulih tednih občinski svet izrekel proti uvedbi dvojezične skupine v tamkajšnjih javnih vrtcih. In to kljub pripravljenosti zvezne vlade prevzeti personalne stroške dvojezičnih vrtnaric.

Tako postopanje uradnih deželnih

in občinskih oblasti prav jasno dokumentira, da vzgoja do sporazumevanj in mirnega sožitja na Koroškem ni zaželeno. Še bolj jasno pa dokumentira, da jim interesi prizadete slovenske narodne skupnosti niso prav nič mar. Kaj šele interesi slovenskih žensk, ki so brez dvoma prve žrtve takega stanja. „Saj so še vedno pre-

Žrtev ločitve otrok bi bile tudi slovenske žene

težno one tiste, ki morajo skrbeti za vzgojo narodno zavednih otrok. Vsaka zaostritev položaja na vzgojnem področju potemtakem ne bi ogrožala le sožitja med obema narodoma, temveč bi poglobljala tudi nenakopnost žensk. Poleg tega bi se pripadnice slovenske narodne skupnosti še težje odrekale določenim tradicionalnim merilom. V prvi vrsti seveda materinstvu, ki ga že po sili razmer pojmujejo kot narodnostno dolžnost.

Grozijo katastrofalne posledice

V slučaju, da bi se uveljavil šolski model deželnih oblasti, bi to torej ne

imelo katastrofalnih posledic le za vse k dvojezičnemu pouku prijavljene otroke in dvojezične učitelje, temveč tudi za ženske. Prav vsi bi se namreč kmalu znašli v pravem socialnem in psihološkem getu. Kaj bi to pomenilo, nam itak že ilustrirajo dogodki iz današnje šolske prakse. Da omenimo samo primer Rezke iz Vrbe: bila je

edina prijavljena k dvojezičnemu pouku. Sramovala se je, biti Slovenka. Niti ni vedela, kaj to pomeni; vedela je samo, da se razlikuje od drugih. Celotni nekateri učitelji niso hoteli razumeti, da se je učila slovensko. Dogajalo se je, da so jo sredi ure vprašali: „Zakaj pa se učiš vindišarsko?“ in jasno, da so jo sošolci v takem vzdušju imenovali le „čuša v razredu“.

V naši manjšini nenaklonjeni javnosti vedno spet naletimo na slične izkušnje. In seveda so predvsem matere tiste, (očetje ja grejo s trebihom za kruhom!), ki s svojo ljubez-

nijo in potrpežljivostjo tolažijo razočarane otroke in jim dajejo poguma za ponovno konfrontacijo v vzdušju permanentne narodnostne nestrpnosti. Kar pa tudi od mater terja veliko energij, ja včasih skorajda nadčloveških moči. Veliko žensk in mater takemu pritisku ni kos. Zato tudi v večji meri kot moški popuščajo nem-

Šola bi morala imeti tudi drugo funkcijo

Da so ženske zaradi tega zelo obremenjene, včasih celo preobremenjene, nam gornje izkušnje prav jasno potrjujejo. In ravno šola bi morala imeti na tem področju važno in razbremenjevalno funkcijo. Nuditi bi morala pogoje, ki bi učencem omogočili, da bi si priučili večjih sposobnosti in pripravljenosti za življenje v skupnosti, da bi se znašli tudi v konfliktnih situacijah. To se še danes vse premalo dogaja.

Iz tega vidika so seveda nevarne vsakršne tendence, ki zagovarjajo ločeni pouk. Tudi tedaj, če so dobronamerne in težijo za tem, da bi boljšale jezikovne kompetence otrok. Toda vsaka želja po ločenem pouku hote ali nehoti implicira načelo razdvajanja in apartheidja, saj v tej ali drugi obliki zmanjšuje možnosti soudeležbe v kulturi druge narodnostne skupnosti. Da pa je taka nevarnost v protimanjšinskem vzdušju še večja, bi morali medtem že spoznati. Socialni konflikti med obema narodnima skupnostima so že zdavnaj ubrali pot usodnega zavoja, v bližnji prihodnosti pa bi lahko postali neresljivi!

Marija Jurič

Režiser Marijan Srienec v pogovoru s Slovenskim vestnikom: V „Veliki puntariji“ bomo našli pomemben del naše zgodovine!

Režiser Marijan Srienec

Priprave za uprizoritev Kreftove „Velike Puntarije“ v Spodnjih Vinarah so v polnem teku. Te dni, tako nam je povedal režiser Marijan Srienec, bodo pričeli z vajami, torej že z generalkami, saj se morajo igralci navaditi igre na prostem, kar je važno za dialoge in gibanje na obsežnem prostoru letnega gledališča. Seveda

so v teku tudi organizacijske priprave, zlasti za obiskovalce s Koroške in Slovenije, kakor tudi za turiste. Vsi bodo za vstopnino prejeli posebno značko, kar bo tudi lep spomin na obisk ene izmed predstav, ki bodo potekale v času od 9. do 16. avgusta letos.

Režiser Marijan Srienec se je kljub temu, da ima polne roke dela – ne samo z režijo – učasil, da je našemu sodelavcu odgovoril na nekaj vprašanj, ki se nanašajo na gledališko predstavo na prostem, kar je že samo po sebi velika gledališka atrakcija.

SV: Kaj je bil glavni povod, da ste se odločili za uprizoritev Kreftove „Velike puntarije“?

Srienec: Povod, da smo se lotili tako zahtevnega dela kot je „Velika puntarija“, je brez dvoma uspešna uprizoritev Mikelnove dramatizacije Prežihovih „Samorastnikov“ v Spodnjih Vinarah. Uprizoritev na prostem ni našla velik odmev le med našimi rojaki tu na Koroškem, ampak tudi preko meje, in nenazadnje tudi pri poklicnih kolegi, katerih ocene so spodbudno vplivale na našo odločitev. „Samorastnike“ smo v okviru dunajskih slavnostnih tednov z uspehom uprizorili tudi na Dunaju.

SV: Da obiskovalcem „Velike puntarije“ pokličemo v spomin čudovito prizorišče v Spodnjih Vinarah, objavljamo posnetek scene „Samorastnikov“, da osvežijo doživetje teden predstev, zato nas zanima, kakšna pa je scenska zasnova „Velike puntarije“?

Srienec: Scenska zasnova je približno taka kot pri „Samorastnikih“; na desni se bodo odvijali prizori gosposke, na levi pa tisti kmetov-puntarjev.

SV: Kakšna je zasedba vlog?

Srienec: V „Veliki puntariji“ nastopa trideset igralcev in številni statisti-puntarji. Jedro igralcev tvorijo igralci, ki so nastopali že pri „Samorastnikih“. V glavni vlogi – Matije Gubca – nastopa Miha Kap, medtem ko bo vlogo škofa zaigral Miran Kenda, znan gledališnik z Jesenic. Kot sem že povedal, srž skupine tvori kader „Samorastnikov“, počutimo se kot družina, zato je tudi prišlo do tega, da smo si dali ime „Samorastniki“.

SV: V kolikor nam je znano, „Velike puntarije“ na Koroškem še ni zaigrala nobena gledališka skupina, na prostem pa v povojnem času tudi v Sloveniji ne. S čim upravičujete tako korajžno gledališko odločitev?

Srienec: Slovenci letos praznujemo 400-letnico rojstva Primoža Trubarja, ki je postavil temelj slovenski književnosti. V „Veliki puntariji“ pa je pomemben del naše zgodovine – tudi koroških Slovencev – ko so se kmetje uprli izkoriščanju grofov in se združili v kmečkem puntu in tako pokazali, da naš narod o svoji usodi hoče odločiti sam. To pa je za nas koroške Slovence važno tudi danes, ko se moramo še vedno boriti za naše pravice, zato je prav, da pokažemo, kako odločen je bil naš človek, kadar je šlo za njegov socialni in narodni obstoj.

SV: Zdaj, ko so naši ljudje preobloženi z delom na polju in turistično sezono, gotovo ni bilo lahko postaviti na noge tako veliko igralsko skupino?

Srienec: Brez velike požrtvovalnosti naših igralcev to gotovo ne bi bilo možno. A kljub veliki zapslenosti doma in v turizmu pridno hodijo na

vaje, se učijo in tudi sicer pomagajo pri pripravah za uresničitev tega velikega gledališkega dogodka. To so idealisti, ki jih danes ne najdeš več z lahka.

SV: Pri „Samorastnikih“ smo občudovali tudi odlično tehnično izvedbo, kako bo to pri „Veliki puntariji“?

Srienec: To bo vsekakor identično z dogajanjem na prizorišču, s posameznimi prizori. To bo za gledalce veliko doživetje, saj bomo delali s posebnimi svetlobnimi efekti. Seveda bo odlično tudi ozvočenje, glas igralcev bo možno slišati na vsakem kraju prireditve.

SV: „Velika puntarija“ bo uprizorjena sedem let po „Samorastnikih“, ali bo tako tudi v bodoče?

Srienec: Mislim, da nam bo uspelo vsako drugo leto pripraviti predstavo na prostem. To pravim že zaradi lepega prostora, ki že sam po sebi vabi, da bi se v prihodnje lotili uprizoritve dela svetovnega klasika.

SV: Bi to potem potekalo kot nekakšne letne igre?

Srienec: Tudi o tem se da razmišljati, saj je prostor dejansko enkratni, primeren tudi za velike koncertne prireditve.

SV: Lahko bi rekli, da ste se po dolgih sedmih letih, po uspešni filmski odisejaji, spet vrnili na Koroško, kako dolgo?

Srienec: Za sabo imam uspešno filmsko kariero, saj sem sodeloval v 40 filmih, od tega zaigral sedem ali osem glavnih vlog. Večinoma sem nastopal v jugoslovanskih TV-filmih, nekaj vlog sem dobil tudi v Zahodni Nemčiji in v Avstriji, kjer je tudi šlo za produkcije televizijskih filmov.

Gledališka predstava na prostem
o slovenskih kmečkih uporih

Režija:
Marijan Srienec

Predstave:
9., 10., 14., 15., 16. avg. 1986 - 20.00
Spodnje Vinare pri Sentprimozu
v Podjuni

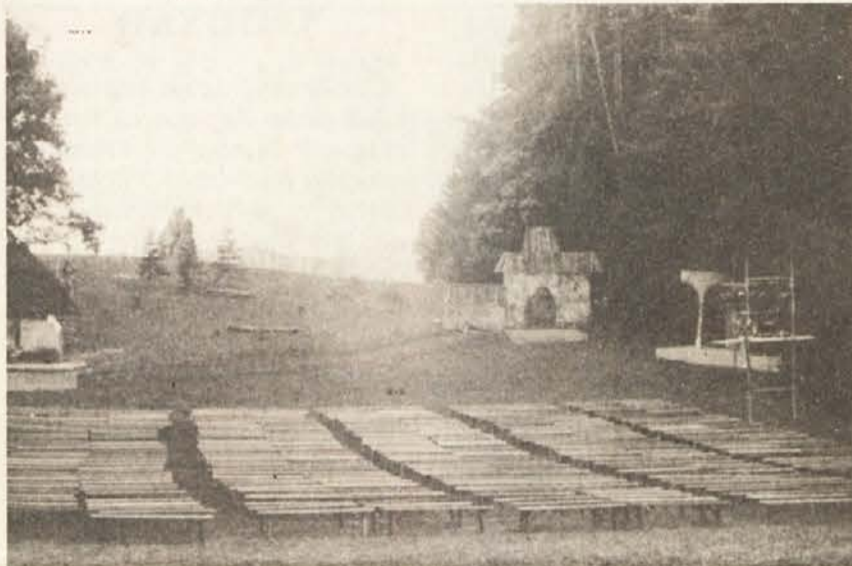
Kljub temu sem si vzel čas, da se spet srečam in delam z našimi domačimi igralci. Mika me tudi živ kontakt s publiko – s Koroško pa sem še posebno povezan, zlasti pa me mika delo z našimi gledališkimi amaterji, saj je to zelo hvaležen posel. Kot režiser in igralec pa bi rad prispeval k temu, da bi raven gledališke dejavnosti med koroškimi Slovenci dosegla še višjo stopnjo.

SV: Je to že načrt za prihodnost?

Srienec: Želim, da bi v jeseni s to skupino delal naprej, da bi na leto nastudirali tri predstave in s temi nastopali po dvoranah. Kljub temu ne mislim opustiti dela pri filmu, ko pa imam za sabo dolgoletno izkušnjo na tem področju.

Vem, da bi to zame bil velik napor, a mislim, da je oboje možno združiti.

SV: Marijanu Srienecu, ki poleg režije gledališkega dela „Velika puntarija“ v le-tej nastopa tudi kot igralec, želimo mnogo uspeha. Srienec nam je ob koncu pogovora, za katerega se mu iskreno zahvaljujemo, še povedal, da se za uprizoritev „Velike puntarije“ zanimajo tudi koroški in avstrijski časniki, saj ga vabijo na intervjuje, v katerih jim razlaga, kako uresničuje ta veliki gledališki projekt.

Prostor v Sp. Vinarah, kjer bo gledališka predstava „Velika puntarija“

OBVESTILO	Slovenska prosvetna zveza obvešča, da so vstopnice, za obisk predstav „Velika puntarija“ v Spodnjih Vinarah, po ceni za sil. 70.-na osebo, na razpolago pri vseh Posojilnicah, Zadrugah, zastopnikih krajevnih društev in v obeh slovenskih knjigarnah v Celovcu.	krajevna društva, da v svojih območjih organizirajo avtobusne in druge prevoze, da bo čim več naših rojakov lahko obiskalo to veliko gledališko prireditev na prostem.
	Istočasno naprošamo	Vse podrobne informacije dobite na tajništvo SPZ v Celovcu, tel. 0 42 22 / 51 43 00-21.

10. mednarodno folklorno srečanje v Železni Kapli

Slovensko prosvetno društvo „Zarja“ v Železni Kapli je preteklo nedeljo spet vabilo na mednarodno fol-

klorno srečanje. To je bila že 10. tovrstna prireditev, torej jubilejna, ki je v teku preteklega desetletja prerasla

v eno izmed največjih poletnih prireditev na dvojezičnem ozemlju.

Čeprav je prireditelja skrbelo, če bo srečanje uspelo, je vse potekalo po predvidenem načrtu: dopoldne je bil koncert godbe na pihala, ob 13. uri so se pred glavno šolo začele zbirati povabljenе folklorne skupine, ob 14. uri pa je od tam krenila povorka skozi Železno Kaplo in se ustavila pred hotelom Obir, kjer je potekalo srečanje folklornih ansamblov.

Franci Sadošek je v obeh deželnih jezikih predstavljal posamezne folklorne ansamble. To je počel s posrečenim humorjem ki je pri občinstvu našel močno odzivnost. Med številno publiko so bili tudi predstavniki naših kulturnih in političnih organizacij, predstavnik ZKO iz Kranja, občinski odborniki iz Železne Kaple, prišel pa je tudi dvorni svetnik dr. Pavel Apovnik, ki je pri deželni vladi odgovoren za kulturne težnje manjšine. Vsem je izrekel prisrčno dobrodošlico predsednik SPD „Zarja“ Miha Travnik, ki je ob tej priložnosti naglasil pomembnost takih srečanj, ki združujejo prebivalce obeh narodnih skupnosti na Koroškem in preko državne meje. Tako je 10. mednarodno srečanje v Železni Kapli odlično uspelo, kar potrjuje organizacijsko sposobnost te naše kulturne točke v občini Železna Kapla.

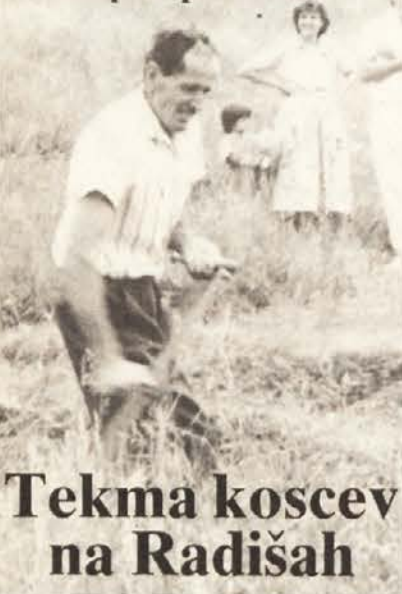
Kakor je razvidno iz številnih posnetkov, ki povedo več kot vsaka beseda, je vzdušje bilo prijetno, saj so folkloristi iz Železne Kaple, Zitare vasi, Celovca in iz Slovenije z živahnimi plesi, seveda ob zvokih poskočnih melodij, znali pritegniti pozornost številnih obiskovalcev. Pa ne le to, brnele so tudi filmske kamere in škrtali fotoaparati, ki so lovili številne motive, katere bodo turisti s ponosom kazali svojcem in prijateljem, ko se bodo z Železne Kaple vrnili v

domovino. Tako je na stotine ljubiteljev narodnih plesov z velikim navdušenjem spremljalo kvalitetno fol-

klorno prireditev in se po zaključnem sporedu ob zvokih „Tria Korenika“ zabavalo do poznih večernih ur.

Uspela prireditve:

Tekma koscev na Radišah

žini v Lipici, katera je dala na razpolago zelo primeren travnik. In najbolj nestrpni, pa tudi marljivi društveniki so že na dan pred tekmo razdelili njivo v kvadrate, hkrati pa s tem opravili tudi že kar svoj „trening na licu mesta.“

Na tekmi sami so bili tekmovalci in tekmovalke porazdeljeni na štiri skupine, objavljamo pa prve tri vsake skupine:

- Moška skupina (nad 50 let)**
1. Hribernik Janez (čas: 57, 61)
 2. Mickl Blaž (1. 8. 64)
 3. Lampichler Nuži st. (1. 15. 81)

- Splošna moška skupina (pod 50 let)**
1. Hribernik Milan (1. 1. 67)
 2. Pisjak Hanzi ml. (1. 2. 41)
 3. Lampichler Andrej, Jugov (1. 5. 31)

- Ženska skupina (kosile so manjši kvadrat)**
1. Resztej Angela (48.60)
 2. Logar Katarina iz občine Železna Kapla (52.83)
 3. Kogoj Rozi iz občine Železna Kapla (55.88)

- Moški gostje**
1. Kogoj Herbert iz Železne Kaple (40.22) (postal je tudi najboljši dneva)
 2. Oraže Franc iz Železne Kaple (59.55)
 3. Oraže Valentin iz Železne Kaple (1.00.97)

V skupini gostov je kosil tudi tajnik ZSO dr. Marjan Sturm, ki pa je startal tako energično, da je že kar kmalu po začetku držal v rokah dva dela kose, saj je zlomil kosišče. Seveda razloga dovolj, da so mu prireditelji podelili v tolažbo liter vina. S tekmovanjem in podelitvijo nagrad pa tekma še ni bila končana: Radišani so bili poskrbeli za jedi z žara in za pijačo, društveni pevci pa so prispevali še marsi katero pesem. Nič kaj čuda, da je tekma koscev na Radišah tako trajala do pozne noči.

Na sliki desno: najboljši dneva Herbert Kogoj iz Železne Kaple

Prorektor celovške univerze prof. dr. Günther Hödl bil odlikovan

Prorektor celovške univerze prof. dr. Günther Hödl – na zasedanju kongresa AIDLCM v Celovcu je imel uvodni govor – je bil pred kratkim odlikovan z velikim srebrnim redom zaslug za republiko Avstrijo.

Prejemniku tega visokega priznanja iskreno čestitamo.

Slovenska prosvetna zveza organizira od četrtega 14. do nedelje 17. avgusta v Kulturnem domu v Šentprimožu z gradiščansko skupino BRUJI

„Glasbeno delavnico“

Bruji so se razvijali v okviru takšnih Glasbenih delavnic in imajo zato na tem področju zelo bogate in pozitivne izkušnje

Interesenti, ki bi radi sodelovali v tej DELAVNICI naj se javijo najkasneje do konca julija pri Slovenski prosvetni zvezi, tel.: 0 42 22/51 43 00 – 20, da organizira prenočišča in vse potrebno. Stroške za prenočišče in hrano krije Slovenska prosvetna zveza.

V nedeljo 17. 8. 1986 ob 20. uri bo ZAKLJUČNI KONCERT, kjer bodo sodelujoči predstavili rezultate te „GLASBENE DELAVNICE“.

Jozej Boštjančič – 70-letnik

Pred nedavnim je v Branči vasi pri Bilčovsu obhajal 70. življenjski jubilej znani in priljubljeni narodnopolitični delavec Jozej Boštjančič. Vedno nasmejanemu jubilaru nihče ne bi prisodil njegovih let, tako je še mladeniški. Upravičeno se sprašujemo, kaj je temu bilo vzrok. Ljudje pravijo – njegov sončni humor.

Jozej Boštjančič je bil vselej v ospredju, če je šlo za koristi naše narodne skupnosti. Bil je odličan pevec in igralec ter blagajnik, nekaj časa tudi predsednik domačega prosvetnega društva „Bilka“, gasilec, planinec, zadružnik in dolgoletni vodja blagovne zadruga v Bilčovsu. Pri vseh teh dejavnostih je bil tako prizadeven, da ga ni človeka daleč naokoli, ki bi se tozadevno mogel pomeriti z njim. Prav zaradi teh njegovih kvalit, se njegovega jubileja spominjamo še s posebnim veseljem in z željo, da bi Jozej še dolgo užival zdravje in srečo ter bil še naprej tako nasmejan in prijazen do vsakogar, kot je to praktical vsa svoja leta.

Številnim čestitkam ob njegovem prazniku se pridružuje tudi uredništvo Slovenskega vestnika.

Obirsko

Čez 70 navdušenih kegljačev se je od petka 18. do nedelje 20. julija pri Jerebu na Obirskem pomerilo med seboj v kegljanju. Kegljači so prišli od blizu in daleč, najboljši med njimi pa so bili Kapelčan Vili Urschitz, dobil je za nagrado 70 kilogramov težkega prašiča; drugi je bil Franci Brumnik, prejel manjšega prašiča; 3. mesto pa si je osvojil Flori Ročnik, za nagrado pa dobil ovna.

Tudi ženske so tekmoval. Najboljša je bila Irmira Oraže, za nagrado je prejela ovna.

Poleg kegljanja je bila tudi vesela družabnost. Postregli so z jedmi na žaru. Kegljali so na naravnem kegljišču, organizator kegljanja pa je bil domači Alpski klub Obir na Obirskem.

Pismo bralca Bogata Mohorjeva?

Kako je to mogoče, da Mohorjeva kupi kompjuter pri Nixdorfu, ko pa stane 50 000 šil. več kot naprava iste kvalitete pri IBM? Kako je to mogoče, da je zavarovala Mohorjeva novi dom pri Bundesländer, ko pa bi ga pri enem Slovencu lahko za 2000 šil.

letno ceneje? Mene samo to interesira, kdo te stvari kontrolira? Je Mohorjeva res tako bogata, da se to splača??? **Gustl Serajnik, Celovec** – ki se čudi (ali tudi ne), da Naš tednik tega pisma noče objaviti.

V Škrbini

V nedeljo je Slovensko planinsko društvo Celovec vabilo na izlet na Škrbino (1868 m). To je, kot že ime pove, v pravem pomenu besede, škrbina sredi 15 kilometrov dolgega skalnatega masiva Košute. Na to Škrbino vodi lepo speljana smer, sicer ne direktno skozi skalnato grapo pod Škrbino, marveč obide to grapo na levo proti vzhodu na-

vzgor do takoimenovane „Vatelce“ – zeleno poraščenega kotla – in od tam na desno, na greben (državna meja), kakšnih sto metrov višje nad Škrbino. Ko so se naši planinci vrnili z grebena v Škrbini so jih tam pričakovali Tržičani. Pijateljsko so si segli v roke in skupno občudovali okoliške vrhove in se veselili snidenja. Bil je izredno lep dan in tudi vidljivost odlična, kar je seveda vroča želja vsakega planinca, ki hodi in hoče uživati v gorah.

Najmlajša udeleženka izleta je bila Pinterjeva Tamara, stara komaj 8 let. Poleg vodiča, predsednika društva Francija Kropivnika, se je izleta med drugimi udeležila tudi jugoslovanska konzularka tovarišica Marija Škorjakova iz Celovca. Na povratku je bila pri Malijih v Srednjem Kotu prijetna družabnost, ki se je nadaljevala še v Zgornjem Kotu na pikniku v čast znani kulturnoprosvetni delavki Marti Velikovi, ki je obhajala svojo 60-letnico.

Ek.sv. Ignac Domej – 65-letnik

Pred dnevi je ek. sv. Ignac Domej p.d. Zgonc obhajal svoj 65. življenjski jubilej.

Naš jubilar je znan narodnopolitični dejavnik koroških Slovencev, ki se je še posebno profiliral kot slovenski zastopnik kmetov tako v okrajni kot deželni kmetijski zbornici.

Ob njegovem prazniku mu iskreno čestitamo z najboljšimi željami.

Prireditve

Slovensko prosvetno društvo „Jepa-Baško jezero“ vabi na **FOLKLORNI VEČER** v ponedeljek 4. 8. 1986 ob 20.30 uri v gostilni Wrolich v Ločah

SVETO MESTO SREČANJE VIŽARJEV v nedeljo 10. 8. 1986 ob 14. uri pri Škofu na Svetem mestu.

11. POHOD NA OBIR v spomin **Hermanu Veliku in Valentinu Polanšku** v nedeljo 3. 8. 1986

Srečanje vrh Obirja (Ojstrca) ob 11. uri nazaj grede piknik pri Marofu Prireditelj: **SPD „Valentin Polanšek“ na Obirskem.**

Slovensko čebelarstvo društvo Šmihel vabi na veseloigro **„KJE JE MEJA?“** v farni dvorani v Šmihelu v soboto 2. avgusta 1986 ob 20. uri Igrajo čebelarji iz Zagorja

VSI V LIBUČE – NA I. LIBUŠKO ŽEGNANJE v soboto 23. 8. 1986 ob 20. uri in v nedeljo 24. 8. od 11. ure naprej Prireditelj bo v šotoru Pričakujejo vas domače kulturne skupine in znana ansambli iz Slovenije Vabi Vas MoPZ „Kralj Matjaž“.

VESELE KOROŠKI VEČER v soboto 2. 8. 1986 ob 20.30 uri pri Uranku na Veselah Sodelujejo: MoPZ „Vinko Poljanec“ iz Škocijana, trio Korotan, MePZ SPD Danica Po koncertu ples Prireditelj: Slovensko prosvetno društvo „Danica“ Sentvid v P.

DOBRLA VAS FOLKLORNI VEČER S SVETOVNO ZNANO SKUPINO „FRANCE MAROLT“ v četrtek 7. 8. 1986 ob 20. uri na samostanskem dvorišču v Dobrli vasi. Ob slabem vremenu bo prireditelj v avli glavne šole v Dobrli vasi. Prireditelj: Slovensko prosvetno društvo „Sree“ v Dobrli vasi.

GALERIJA ROŽEK RAZSTAVA POKRAJINSKIH SLIK Giselberta Hokeja je odprta do 17. 8. 1986, od torika do nedelje med 16. in 19. uro.

ZILJSKA BISTRICA RAZSTAVA „ILIRSKIH GROBOV“ v Posojilnici v Ziljski Bistrici je odprta do konca avgusta od 8. do 12. in od 13. do 16.30 ure.

Ples SAK v soboto 2. avgusta 1986 ob 20.30 uri v gostilni Šoštar v Globasnici Igra ansambel **PLANINSKI SEKSTET** Vstopnina: predpr. šil. 30 - več. blag. šil. 40 - Prisrčno vabljeni

Prijave za **LIKOVNO KOLONIJO VUZENICA 86** so še možne do 10. 8. 1986 Prijave sprejema Slovenska prosvetna zveza, tel.: 042 22/51 43 00-20

Uni-Club Celovec vabi na večer **MADŽARSKE LJUDSKE GLASBE** v soboto 2. 8. ob 20.30 uri Gostuje ansambel madž. ljudske glasbe.

OBIRSKO 4. POLETNA NOČ Alpski klub „Obir“ vabi na 4. POLETNO NOČ, v soboto 2. 8. 1986 ob 20. uri v gostilni Kovač na Obirskem. Za ples in razvedrilo bo poskrbel „Moosalm“ iz Štajerske.

HODIŠE POLETNA NOČ v soboto 16. 8. 1986 ob 20. uri pri ČIM-ZARJU v Dvorcu Prireditelj: Slovensko prosvetno društvo „Zvezda“ v Hodišah.

Slikarska razstava **DRAGA DRUŠKOVIČA** je odprta do 31. avgusta v prostorih Posojilnice v Bilčovsu.

ROŽEK VEČER PESMI IN FOLKLORE v soboto 2. 8. 1986 ob 20.30 uri v gostilni na Muti v Rožeku Sodelujejo: folklorna skupina SPD „Zarja“ iz Železne Kaple, tamburaši SPD „Zarja“ iz Železne Kaple, Vrtnikov ansambel iz Šel, domači dekliški zbor. Prireditelj: K.D. „Peter Markovič“ Rožek

Spoznavajmo domači kraj SPD Kočna in SPD Šentjanž vabita na **KULTURNI SPREHOD** v nedeljo 3. 8. 1986 ob 15. uri (pri Adamu v Svečah) Pot: Spodnji kraji (Muta) – Št. Rupert – Mače (do Einsiedlersee) Vodi: dr. Anton Feinig.

Slovensko planinsko društvo Celovec vabi na

4. POHOD NA JEPO

v spomin na **Jozeja Miklavčiča v nedeljo 10. 8. 1986** Zbirališče na vrhu Jefe ob 11. uri

Ob 14. uri gorska maša pri slovenski koči na Bleščeci.

Srečanje narodnozabavnih
ansamblov v Kočuhi

Roman Verdel je bil pobudnik za srečanje narodnozabavnih ansamblov, ki je prejšnji četrtek bil v šotoru pri Verniku v Kočuhi. Prireditelj je bila Slovenska prosvetna zveza, vabilo pa je veljalo turistom, ki v Kočuhi in okolici preživljajo svoje letne dopuste, prišlo pa je tudi precej domačinov, rezultat pa je bil izredno dober obisk.

Za dobro vzdušje so skrbeli sodelujoči narodnozabavni ansambli, ki so igrali in peli znane in priljubljene melodije. Če je predsednik Slovenske prosvetne zveze Tomaž Ogris v svojem pozdravu povedal, da dvoglasno zveni bolje kot enoglasno, potem je to za prireditev v Kočuhi veljalo tem bolj, ker to ni veljalo le za besede poveza, ampak tudi za melodije, ki so jih ansambli izvajali. S tem pa so tudi pokazali, kako si naši kulturniki predstavljajo enakopravnost in dobro sožitje med obema narodoma v deželi. Gostom iz drugih dežel pa je bila s tem prikazana kultura dveh narodov, kar naši deželi daje še večjo kulturno bogastvo. Navdušeni aplavz, s katerim so udeleženci nagradili nastopajoče, je potrdil, da se nam te naše kulture ni treba sramovati.

Ansambli Planinski sekstet, Sekstet „Unterlander“, Trio „Drava“, „Korenika“, „Jepa“ in „Pavlič“ so poleg znanih vokalnih in instrumentalnih narodnih pesmi izvajali tudi svoje kompozicije, kar potrjuje kreativnost in neusahljiv vir narodnozabavne glasbe, ki tudi danes kipi iz src nadarjenih talentov.

V nedeljo 10. avgusta bo 4. pohod na Jepo
v spomin na Jozeja Miklavčiča

Pred šestimi leti 12. avgusta smo slovenski planinci na Koroškem zgubili planinskega idealista, starosto slovenskih koroških planincev in gospodarja (upravnika) prve slovenske zamejske planinske postojanke „Koče nad Arihovo pečjo“ na Bleščeči, Jozeja Miklavčiča pd. Ščedemnika iz Ščedma pri Šentjakobu v Rožu.

V zvezi s smrtjo Jozeja Miklavčiča se je leta 1983 med našimi planinci na Bleščeči porodila misel, da se ga spomnijo v obliki spominskih pohodov na njegovo najbolj priljubljeno in obiskano goro Jepo. To zamisel so naši planinci tudi uresničili.

Letos 10. avgusta bo že 4. spominski pohod na Jepo, na katerega Slovensko planinsko društvo vabi prijatelje Jozeja Miklavčiča in tudi druge, da v častnem številu pokažemo povezanost s tem velikim rodoljubom in planincem idealistom.

Kot zaključek pohoda je gorska maša pri slovenski koči na Bleščeči. Najbolj zagnani planinci se povzpnejo na Jepo, manj pogumni se med potjo ustavijo na Borovščici v Berti, in se nato skupno s planinci, ki so bili na Jepi, vrnejo na Bleščečo k ostalim planincem in sorodnikom Jozeja Miklavčiča, kjer je gorska maša.

Na minulih spominskih pohodih se je na Bleščeči vedno zbrala velika množica ljudi in tako prepričljivo dokazala, kako spoštovan in priljubljen je bil Jozej Miklavčič med našim prebivalstvom.

Tudi v nedeljo 10. avgusta pokažimo z našo udeležbo na pohodu, da bomo Jozeja ohranili v nepozabnem

spominu. Slovenskemu planinskemu društvu Celovec gre vsa čast in hvala, da skrbi za to, da spomin in dejanja planinskega idealista Jozeja Miklavčiča ne bodo nikoli prišla v pozabo.

Na svidenje v nedeljo 10. avgusta ob 11. uri na vrhu Jefe oziroma ob 14. uri pri gorski maši na Bleščeči.

Otvoritev
planšarske koč

V nedeljo je Pašniška skupnost Večna vas/Weidengemeinschaft Wackendorf slovesno otvorila svojo novo planšarsko koč na Veškem stanu pod Peco. Obenem je bilo tudi žegnanje sv. Ane s slavnostno mašo in blagoslovitvijo nove koč.

Prvotna koč je pred dvema letoma pogorela. Predsednik pašniške skupnosti Večna vas Franc Fera je pozdravil ogromno množico ljudi, ki se je zbrala na Veškem stanu in ob tej priložnosti izrekel vsem, ki so kakorkoli podprli oziroma pomagali, da je prišlo do realizacije nove koč, iskreno zahvalo.

Nova planšarska koč je opremljena z dvojezičnim napisom. Podjetnim kmetom, ki so si postavili ta lepi planšarski objekt, iskreno čestitam z željo, da bi koč koristno služila svojemu namenu.

Iz alpinistične dejavnosti

Pred nedavnim je odšla na pot slovenska meddrušvena alpinistična odprava v pogorje Karakorum s ciljem povzpeti se na dva osemtisočaka, Broad Peak (8047m) in Gašebrum (8035m), to sta dvanajsti in stinajsti najvišji vrh na svetu. Odpravo, ki šteje 14 članov, vodi Viki Grošelj.

Med člani odprave je tudi zakonski par Andrej in Marija Štremfelj. Štremfeljeva bi ob morebitnem uspehu, bila prva Slovenka oziroma Jugoslovanka z osemtisočakom.

Poleg vzpona na oba omenjena vrhova, so si člani odprave zadali tudi nalogo, da si ogledajo možnosti za prvenstven vzpon v eni izmed sten druge najvišje gore na svetu K2 (8611 m). Vzpon nanj je v načrtu za leta 1988, to zato, ker je to vrh za katerega je treba v Pakistanu zaprositi za dovoljenje dve leti prej. Eden izmed ciljev jugoslovanskih alpinistov je tudi povzpeti se na vse osemtisočke na našem planetu.

V Ande je pred nedavnim odpotovala 11 članska alpinistična odprava, ki jo je organiziralo Planinsko društvo Tolmin v počastitev 90-letnice Soške podružnice Slovenskega planinskega društva, ki je bila konec minulega stoletja četrta planinska organizacija na Slovenskem in prva na Primorskem.

Znani slovenski alpinist Peter Podgornik – predaval je že v Celovecu – je v okviru mednarodne odprave na Grenlandiji preplezal severno steno Ingolfielfida. Ta vrh imenujejo tudi Grenlandski Eiger.

V tej odpravi je bilo največ italijanskih alpinistov in tudi vodil jo je Italijan. Cilj odprave je bil še nepreplezana severna stena Ingolfielfida. Na ta vrh so prvi leta 1972 pristopili hrvaški alpinisti, letošnja mednarodna odprava pa se je odločila za njegovo 1500 metrov visoko navpično severno steno. Poleg Petra Podgornika sta jo v navezi preplezala Italijana vodja

odprave Giani Pais Becher in Svaluto Moreolo Feruchio.

Čeprav so koroški gorski reševalci lansko leto v gorskih nesrečah pomagali 290 ljudem iz stiske oziroma jim reševali življenja, je pomoč, ki jo dobijo od Dežele in občin izredno pičila – lansko leto je znašala komaj 600 000 šilingov. Ta vsota je za takšno organizacijo, ki v svojih reševalnih akcijah pogosto riskira svoja življenja, očitno premajhna. Ta pomoč niti ne krije stroškov šolanja gorskih reševalcev, še potrebo po dragi reševalni opremi. Razne gorske reševalne skupine so zato prisiljene, da svoje potrebe krijejo z različnimi prireditvami (veselice itd.).

26-letna Henriette Eberwein je prva avstrijska alpinistka, ki je sosegla goro, višjo od 8000 metrov. To je seveda fantastičen uspeh, ki ga je zabeležila v kviru alpinistične odprave na 8047 metrov visoki Broad Peak, v kateri je poleg Tiroleca dr. Sebastiana Hölzla sodelovalo še pet Švicarjev in en Nemeec Vrh Broad Peaka v Karakorumu je Eberweinova premagala brez uporabe kisika.

Celovčanka Henriette Eberwein je po poklicu učiteljica glavne šole. Za alpinizem jo je že na Pädak-u navdušila profesorica Adelheid Satek (znana koroška alpinistka). Za turo na Broad Peak pa jo je pridobil že omenjeni tirolski alpinist Hölzl, ki ni samo dober alpinist, marveč tudi avtor raznih knjig.

ikej

Čirkovče pri Pliberku

Pred kratkim je srečala Abrahama, to se pravi, je obhajala 50. življenjski jubilej Marijana Kresnik iz Čirkovč. Poleg najozbiljših sorodnikov so ta praznik praznovali tudi znanci in sosedje, ki so se zbrali na njenem domu in ji čestitali z željo, da bi bila srečna in zdrava.

Jubilantka se je rodila ob vznožju mogočne Pece. Ko je odrasla je morala od doma za kruhom. Služila je pri kmetih kot dekla. Le malokje je bila za njeno delo primerno plačana. Čeprav je bilo hudo, mlada Marjana ni obupala, ko so jo izrabljali kjerkoli se je le dalo. Zavedala se je, da mora tudi zanjo nekoč biti drugače, da mora tudi za Hudobivško Meto zasijati sonce, da njen dan ne bo samo garanje, temveč tudi zaželena družinska sreča in boljši kruh. S trdim delom in odpovedovanjem si je z možem Hermanom ustvarila lep dom, v katerem živi z družino srečno in zadovoljna ob mislih na čase, ko je morala služiti in se trdo boriti za vsakdanji kruh.

Marijana Kresnik pa je tudi vneta pevka, tako da ji lepe domače slovenske pesmi kar vrejo iz njenega žlahtnega grla. Zato se ne čudimo, da tudi njeni otroci pojejo kot škrjančki. In prav zaradi te njene ljubezni do petja so k njej prišli na praznovanje pevci MoPZ „Kralj Matjaž“ iz Libuč in ji zapeli pesmi njenega srca. Dolgo v noč so se razlegale melodije teh odličnih pevcev po vasi, tako da je jublantka kar žarela od veselja in tudi sama prepevala z njimi.

Kresnikovi Marijani želimo, da bi bila še nadaljnjih petdeset let prav tako vesela in srečna kot na njen tokratni praznik in da bi bila njena skrb in delo za svoje poplačana še z enim Abrahamom.

Nova gostilna v Šentprimožu

V Nagelčah Šentprimožu je začetka julija odprl mladi gostilničar Vili Benetik novo gostilno in kavarno, ki se imenuje FENE. Do 2. ure zjutraj nudi vse vrste pijač, dobro kavo, torte, jedi na žaru pa še drugih dobrot več. Zvečer pa goste zabava ansambel „Mesečina“ iz Slovenije.

Prav zaradi te glasbe pa je imel Vili Benetik že dosti težav, saj sta takoj temu protivili občina in žandarmerija. Sprva je hotela občina prepovedati glasbo, žandarmerija pa je skoraj vsak večer prišla na „kontrolno“. Kazalo je, da je oblastem napoti dejstvo, da je FENE pač slovenska gostilna. K sreči pa se je vse uredilo, tako da zdaj noben „nastop“ žandarjev ne moti več nastopa „Mesečine“. Gostilna pa bo odprta seveda tudi pozimi, tako da se je domačini že kar zdaj navajajo. Novemu gostilničarju želimo vse najboljše.

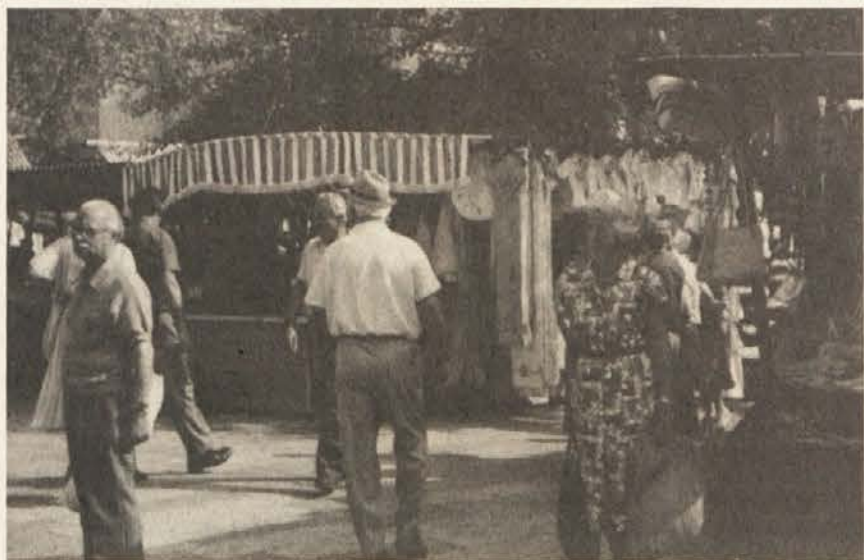
Dr. Tone Jelen

Po severni Dalmaciji

Celo to, da se je neka žena, ki je šla zvečer po mleko, srečala z „Miškotom“, ki bi bil rad prevzel ročko z mlekom. Žena se ga je preveč prestrašila in pobegnila brez kanglice, njen mož pa je moral potem iskati kanglico, ki je medved ni vzel s seboj, ker je bila prazna.

Omeniti je še treba, da so bile v Kočevskem Rogu baze NOB ter centralna partizanska bolnica, partizanska šola in tiskarna, začasno tudi vrhovni štab in središče osvobodjenega ozemlja od Suhe krajine do Bele Krajine in Gorjancev. V mestu samem so bile pod nemško okupacijo hude borbe, pri katerih je bil grad sredi mesta in z mnogimi hišami vred porušen. Tu je padel komandant XIV. divizije Mirko Bračić. Jeseni 1943 je bil tu zbor odposlancev slovenskega naroda, ki je sprejel vrsto važnih sklepov. V takoiimenovanem Šeškovem domu je nameščen krajevni muzej. Ta dom se imenuje po profesorju Šešku, ki je vodil narodnoosvobodilno gibanje in so ga Italijani ustrelili.

Predno smo zapustili Kranjsko deželo pri Brodu na Kolpi, smo še poslušali „Popisovanje Kranjske dežele“, spisane leta 1795 od prvega slovenskega pesnika Valentina Vodnika, po njegovih lastnih besedah „rojena 3. sv. sv. 1758 ob 3. uri zjutra v gornji Šiški na Jami per Žibertu iz očeta Jožefa inu matere

Zadar, bazar

skim (češkim), Poljskim in Moskovi-tarskim. Kranjski jezik se mnogo v ustih prebivalcev, skoraj v vsaki vasi drugače, zavija.“

Tako smo jo zavili čez Kolpo in proti Reki, katere pa smo se izognili čez vižavje nad Bakarjem, kjer so nas pozdravile prve vode severnega Jadrana in siva pobočja Kvarnerskih otokov s smelim lokom mosta čez Tihi kanal pri Crišnjevi. Kar zvrha smo padli v Crikvenico, letoviški center Vinodol oziroma v Hrvatsko Primorje. Pogosto čujem, da letoviščarji, ki so letovali tu ali na Kvarnerih, pripovedujejo, da so bili na morju v Dalmaciji. Če smo že na poučno-zabavnem izletu, je treba, da to zmoto popravimo. Tu ni Dalmacija,

ta se prične ob Velebitskem kanalu in pri otoku Pagu in se razteza do Dubrovnika. Deli se v južno Dalmacijo s Splitom in v severno z Zadrom kot gospodarskim upravnim centrom, glavno mesto obeh pa je Split. Jadranska magistrala nas vodi med Velebitskim pogorjem in Gorskim ali Velebitskim kanalom, nasproti golim hrbtom Paga mimo narodnega parka Paklenice proti Zadru. Ta dokaj dolga pot nam dovoljuje, da si v kratkih obrisih predočimo zgodovino Dalmacije. Najdobe, ki jih lahko vidimo v muzejih v Zadru in Splitu dokazujejo, da so bili ti kraji obljudeni že v kameni dobi. Prvi znani prebivalci pred več kot tritisoč leti so bili indoevropski Iliri. Ti so se delili v dvoje plemen, Dalmate na jugu in Liburnijce (Liburne) na severu okoli današnjega Zadra in Šibenika. V 4. stoletju pr. Kr. so grški trgovci ustanovili nedaj postojank, tako n.pr. mesta Vis, Korčulo, Hvar, Trogir. Kakor je v zgodovini vseh narodov bilo in je še, se vedno tretji okoristi s tem, da se drugi med seboj prepirajo. Ko so Rimljani razširjali svoja področja, so izkoristili prepire in borbe med Dalmati in Liburnijci ter se usidrali na vzhodnem Jadranu. Medtem ko je šlo Grkom predvsem za ustanavljanje trgovinskih baz, so Rimljani od vsega početka strmeli za tem, da bi obvladali morje in njegovo zaledje. Okoli dvesto let so trajale borbe med Rimljani in Iliri in šele leta 9 po Kr. je cesar Augustus dokončno pokoril Ilire in vključil Dalmacijo kot pro-

Zadar staro mesto

vinco v rimsko cesarstvo. Iliri so bili zelo žilav in borben narod. Bili so pozneje med najboljšimi rimskimi vojščaki, iz katerih so izhajali tudi cesarji Aurelijan, Dioklecijan in Konstantin. V rimskem obdobju so nastala številna mesta, nekatera kot nove ustanovitve, druga pa na temeljih grških ali ilirskih naselij med njimi Jadera, današnji Zadar. Ob delitvi rimskega imperija leta 395 po Kr. je pripadla Dalmacija zapadnemu delu, komaj sto let pozneje pa so jo zveli Ostrogoti pod kraljem Teoderihom.

(se nadaljuje)

Strokovno srečanje zgodovinarjev iz Avstrije in NDR:

„Antifašistični odpor v provinci!“

V okviru znanstvenega sodelovanja med Avstrijo in Nemško demokratično republiko je bil pred nekaj časi v Leipzigu posvet na temo „Antifašistični odpor v provinci na primeru Saške in Koroške“. Z avstrijske strani so prebrali referate sodelavci raznih univerz ter ravnatelj Slovenskega znanstvenega inštituta v Celovcu, z nemške strani pa sodelavci sekcije zgodovine na univerzi Karla Marxa v Leipzigu.

Ob upoštevanju številnih referatov in diskusijskih prispevkov je treba opozoriti na dva aspekta, ki nakazujeta pomembno razliko na področju raziskovalnega dela o antifašizmu med Avstrijo in Nemško demokratično republiko:

● V Avstriji se je pričela raziskovalna dejavnost na tem področju – če upoštevamo posamezne raziskovalce – razmeroma pozno in je dobila z ustanovitvijo Dokumentacijskega arhiva avstrijskega odporiškega gibanja 1963 pomemben center ter se je v preteklih letih razmahnila. Rezultati te raziskovalne dejavnosti prodirajo zdaj v standardna dela avstrijskega zgodovinarstva. Antifašistična naravnost je bila v avstrijskem političnem življenju le nekaj časa ena izmed osnov političnega ravnanja strank. Antifašisti so le nekaj časa sooblikovali politično dogajanje in so postopno izgubliali vpliv in tudi odločilne pozicije v družbenem življenju.

● Antifašizem – temelj delovanja

V Nemški demokratični republiko je razvoj potekal drugače, čeprav tudi tu najdemo vrsto protislovij med deklarirano politično usmeritvijo in realnimi razmerami, npr. na področju denacifikacije. Kot primer takega nasprotja naj zadostuje navedba zdravstvenega sektorja, kjer so vidni člani nacistične stranke in njenih podformacij kmalu spet našli zaposlitev. Seveda pa velja poudariti, da v nobenem primeru niso mogli več tožiti za minulimi časi. Antifašistična naravnost je bila temeljna osnova družbenopolitičnega delovanja in raziskovalna dejavnost o odporu proti fašizmu ter preganjanju antifašistov je sestavni del zgodovinske znanosti po porazu nacizma.

Prebivalcem naših vasi priznati status antifašizma!

Glede na antifašistični odpor slovenskega naroda velja ugotoviti sledeče: Če veljajo za odpor slovenskega ljudstva podobni odnosni enaki kriteriji kot za avstrijski odnosno nemški odpor, potem bi morali priznati status antifašista prebivalstvu celih vasi (z malimi izjemami morda) južne Koroške. Druga ugotovitev je, da je tudi med znanstvenimi delavci slovenska znanstvena literatura domala nepoznana. Nenazadnje pa bomo morali kot protinacistični odpor znanstveno obdelati tudi vse oblike in fasete odpora, ki so jih koroški Slovenci, kot posamezniki ali tudi kot pristaši raznih političnih grupacij, izoblikovali v odnosu do nacizma odnosno fašističnih organizacij. Odpor koroških Slovencev proti nacizmu se ne pričena šele z anšlusom ali s pregonom najzavednejših družin, temveč korenini v odklanjanju in odporu npr. proti formaciji Heimatschutz, odklonitvi sodelovanja z nacistično stranko 1932 itd.

Krog odporov bil skrčen

Osnovne tendence in probleme antifašistične raziskovalne dejavnosti v Avstriji je v glavnem referatu nakazal salzburski univerzitetni profesor dr. Fritz Sellner, ki je poleg pregleda osnovne znanstvene literature zlasti opozoril na odgovornost Avstrijcev, ki svojo krivdo skušajo pozabiti.

Številni Avstrijci so bili na razne načine vpleteni v nacistični sistem, številni so z režimom kolaborirali. Predavatelj je menil, da je bil krog potencialnih odporov močno skrčen zaradi odhoda številnih socialdemokratov v emigracijo in akcij avstrofašističnega režima proti pripadnikom delavskih strank. Poleg tega so nacisti našli ob anšlusu kompletan seznam najbolj agilnih demokratov in s tem točen pregled nad verjetnimi nasprotniki, čeprav se je njihova prva akcija nanašala predvsem na funkcionarje in pristaše starega avstrijskega režima. Avstrijski zgodovinarji so se po mnenju predavatelja dolga leta lotevali rajem tje in „slavnejše preteklosti“ monarhije, zgodovinska dela so se zaključevala z razpadom monarhije, izključevalo se je kritično ob-

dobje med obema vojnama in šele v zvezi z iskanjem lastne identitete se je pričelo tudi znanstveno raziskovanje o polpreteklosti. Kritično se je izrazil o „ideologiji odpora“, pri čemer bi bila na mestu le bolj točna definicija pojmov „odpor“, „odporniško dejanje“, „odporniško gibanje“ itd. in večja diferenciacija med posameznimi avtorji.

Univ. prof. Bramke z univerze v Leipzigu je govoril o glavnih težiščih zgodovinarstva zadnjih let na tem področju ter v glavnem menil, da je le-to potrdilo osnovne ugotovitve o odgovornosti kapitala, industrije in veleposestva za porast nacizma. Nadaljuje se raziskovalna dejavnost o vzrokih, ki so npr. napotili delavce, da so se vključili v nacistično stranko; razmišlja se o vprašanjih, ali je bil nacizem sistem ali gibanje; posamezni raziskovalci raziskujejo stopnje nacizma; dela se na sistemu propagande nacističnega režima ter na vprašanju vsakdana v raznih fazah nacizma in v drugi svetovni vojni; izluščiti pa skušajo tudi vlogo raznih družbenih faktorjev in njihovo vpletenost v nacizem, kot so to npr. cerkev in razna področja znanosti, in s tem ugotoviti njihovo soodgovornost in krivdo za porast nacistične diktature, pa tudi njih delež v antifašističnem odporu.

Socialni aspekti porasti nacizma

O socialnem okolju, v katerem se je na Koroškem utrjeval nacizem, je govoril docent Stefan Karner, ki je menil, da se situacija na Koroškem glede tega ni bistveno razlikovala od one v avstrijskem poprečju in da ni bilo značilnih razlik znotraj Koroške. Področja s slovenskim oz. mešanim prebivalstvom južne Koroške so se le v zelo redkih dejavnostih signifikantno razlikovala od področij s

samo nemškim prebivalstvom. Čeprav bi morali glede tega dobiti še bolj nadrobno sliko realnega stanja na Koroškem, pa problema porasti nacizma ne kaže raziskovati ločeno od zgodovinskega razvoja nemškega nacionalizma na Koroškem in njegovih dominantnih pozicij na nekaterih področjih družbenega življenja.

Celovski univ. prof. dr. Rumpler je svoj prispevek osredotočil na vprašanja zadržanja cerkve na Koroškem do nacizma in se pri tem zlasti točno ukvarjal z vlogo škofa Adama Hefterja, ki ga je poimenoval kot „nacionalnega in ideološkega desničarja“ avstrijske škofijske konference. Omenil je distanco Hefterja do avstrofašističnega režima in njegove boljše odnose do nacizma ter njegove ukrepe proti posameznim duhovnikom, ki so distancirano opazovali in vrednotili nacizem. Hefter je bil tudi tisti, ki je po anšlusu pozval k sodelovanju z nacizmom in videl „dobro“ v sistemu. Čeprav imamo za posamezne avstrijske škofije raziskave o vlogi in zadržanju v času avstrofašizma in nacizma, tako zgodovinska slika celovške škofije še ni napisana. Zdi se, da bo treba najti odgovor še na marsikatero odprto vprašanje in popraviti polresnice, ki se najdejo v krajših zapisih. Omenimo naj le vlogo Rohrergerja ter poznejšega generalnega vikarja Kadrasa pod nacizmom ter zlasti prispevek zadnjega avstrijskega odpora in osvoboditve pripornikov iz celovških zaporov v zadnjih dneh vojne. Nekateri namreč poročajo, da mu je uspelo doseči izpustitev vseh zaporov, kar gotovo ne drži, če pomislimo npr. le na Majdo Vrhovnik. Šele ob globalnejšem pregledu se bo očitno mogoče izogniti nekaterim zmotnim vrednotenjem raznih nemških in slovenskih cerkvenih dostojanstvenikov.

„Antifašistična osvobodilna fronta“

S podobno tematiko se je v svojem referatu, ki je temeljil na arhivskem

materialu in povpraševanju prič, ukvarjal graški univ. prof. Liebmann. Govoril je o „Antifašistični osvobodilni fronti Avstrije“ kot študijskem primeru motivacije in organizacije odpora na Koroškem. Glava organizacije je bil duhovnik Granig, ki je združeval ljudi raznega prepričanja in ki je imel zaslonbo pri nižjem vojaškem kadru na celovškem letališču. Skupino, ki je imela povezave z Dunajem, so odkrili, svoje pa sta nato finančno podpirala Kadras in Rohrerger. Odprto je slej ko prej vprašanje izdajstva te skupine.

Težave pri arhivskem delu ...

Dr. Avguštin Malle je podal osnovni pregled o odporu delavstva na Koroškem ter o odporu koroških Slovencev. Opozoril je na pomanjkanje osnovnih raziskav in na težave, ki se pri tem pojavijo pri arhivskem delu. V „Zgodovini koroškega delavstva“ Dinklage na nekaj straneh opravi s tem obdobjem in to dosti nekritično. Na voljo je še disertacija Herlinde Roth, ki pa v glavnem upošteva le tisti krog ljudi, ki so prišli pred razna nacistična sodišča. Seznanji državnega tožilstva zajemajo dosti večje število oseb, na drugi strani pa so prebivalci Koroške stali pred sodišči tudi izven Koroške in Avstrije. Pravtako bi bilo treba pregledati sezname raznih kaznilnic, kot je to na primeru mariborske storil France Filipič. Težko se je zanašati tudi na različne poklicne oznake, ki so jih zapornikom in zapornicam pripisovali nacistični oblastniki. Veliko materiala deželnega zapora, okrajnih zaporov in žandarmerijskih ter gestapovskih ječ se je porazgubilo ali bilo uničenega.

... in pri ovrednotenju zgodovine

Le zelo nadroben pregled lahko prinese zaokroženo sliko, ki pa bo na Koroškem zaradi kriminalizacije odpora in oblik odporiških dejanj ostala vejetno vedno okrnjena. Glede slovenskega odpora pa je pre-

davatelj zlasti opozoril na oblike odpora koroških Slovencev pred aprilom 1941. V skladu z avstrijskim zgodovinarstvom koroški Slovenci opravičeno lahko opozarjajo na odklon nacistične ponudbe 1932 o delitvi Koroške, o kateri poročajo naprimer Jag-schitz, na njihov odpor proti oddelkom fašističnega Heimatschutza, na ubežnike iz nemške vojske oziroma ljudi, ki se niso odzvali vpoklicom v nemško vojsko, na prispevek slovenskih koroških komunistov v organizaciji TIGR itd. Slovenski narod je bil ogrožen v celoti v svojem obstoju, pregon zavednega prebivalstva je povečal odpor.

Sodelavci univerze v Leipzigu so hoteli predvsem izvedeti, kako se odpor slovenske manjšine lahko vrednoti: kot antifašistični odpor ali kot narodnoosvobodilni boj, nadalje so hoteli več vedeti o odnosih med KPA in KPS. Glede na ogroženost celotnega slovenskega naroda je bil antifašistični odpor Slovencev na Koroškem pač obenem narodnoosvobodilni boj, stalen odnos med KPA in KPS pa je bil otežčen zlasti zaradi nacističnih uspehov pri razbijanju celic in organizacij KPA. Kljub večjemu upoštevanju pomembnega deleža odpora slovenske manjšine v avstrijskem zgodovinarstvu je vendar presenetila določena nevednost, zlasti kar zadeva čas pred 1942 ter tendenca, da se skuša vse prikazati kot zadeva centralnega vodstva slovenskega odpora, partizani pa naj bi bili le iz Slovenije in ne domačini.

Socialna struktura Saške

Dr. Rüdiger je govoril o gospodarski in socialni strukturi Saške v dvajsetih letih in v začetkih tridesetih let ter o razvoju fašističnega gibanja do 1924/25. Saška je imela v tem času agrarno strukturo, kjer je prevladovala mala posest. Velike kmetije in veleposest v primerjavi z vzhodnejšimi predeli države niso igrale tako izrazite vloge. Nacisti so se uspešno vrivali v organizacije kmetov in od tam širili svoj vpliv. Velik pomen je imela tudi vloga, ki so jo nacistični ideologi pripisovali vsaj propagandistično kmetijstvu in kmečkemu prebivalstvu. Tega aspekta npr. doc. Stefan Karner ni obravnaval. Industrijska struktura Saške po podatkih Rüdigerja ni imela teže kot npr. v Porurju, predvsem pa je bila zastarela in odvisna delno od central zunaj Saške. V njih je bilo zaposleno delavstvo, ki se je najdlje upiralo nacizmu.

Dr. J. Reinhold je referiral o prodiranju nacionalsocializma na deželi in o prizadevanju KPN za formiranje antifašističnih sil v saških vaseh (1930/35). Dr. M. Haberl je spregovoril o zapornih pogojih in odporu v kaznilnicah – primer kaznilnice Waldheim (1933-1945), kjer je osebe ostalo ob prihodu nacizma na oblast isto in ki je potem stopnjevalo in zaostrovalo težke pogoje političnih zaporov, ki so deloma ostajali odrezani od aktualnega dogajanja, v kolikor jih niso informirali novodošli sotrpini. Januar 1943 je pomenil za zapornike silno zaostritev pogojev, leto navrh se je situacija še stopnjevala, psihološka obremenitev kaznjencev je rasla, pakt med Hitlerjem in Stalinom je povzročil ostre politične diskusije med zaporniki, ki so se borili v prvi vrsti za preživetje in skušali ohraniti svoje človeško in politično dostojanstvo. Konec vojne pa so izvolili svoj komite, ki je v dneh poraza nacizma prevzel vodenje kaznilnic in skrbel za zapornike.

Nadaljnje predavanje je zadevalo usodo in zadržanje evangelijske cerkve na Saškem v letih 1933-1935. Referent dr. Maier je podal širši pregled, omenil poizkuse režima, da izloči cerkev kot faktor v družbenem življenju. Cerkev je imela več možnosti: njene strukture so pomenile faktor nezanesljivosti za režim, obetala se ji je perspektiva getoizacije in dolgočasno s tem kriminalizacija in imela je izbiro, da se odloči za „ljudsko cerkev“ ali „priznavajočo cerkev“. Referent je menil, da je cerkev dokazala, da pod njenim okriljem obstaja določen resistenčni potencial.

Zelo detailne in poglobljene prispevke o porazu nacizma in antifašističnem odporu so prispevali nekateri sodelavci univerze v Leipzigu, ki so povedali, da je regionalna raziskovalna dejavnost na tem področju dosegla prede vidne uspehe. Znanstveno sodelovanje in razgovor na temo „Nacizem – antifašizem“ se bo nadaljevala. Naslednje srečanje bo v Avstriji.

Ob 50-letnici španske državljanske vojne:

Simbol mednarodne solidarnosti
V boju proti staremu in novemu fašizmu

„Al' komaj vrata so odprta, vname se strašni boj, ne boj, mesarsko klanje.“ Noben drug stavek iz svetovne literature kot ta stih iz Prešernovega Krsta pri Savi, v katerem opisuje pesnik pokristjanjevanje Slovencev v 8. stoletju, ne bi mogel boljše označiti dogajanj, ki so se začela pred petdesetimi leti, ko so fašistični oficirji pod vodstvom poznjšega španskega diktatorja Franca 18. julija 1936 začeli napad na legitimno vlado republikanske Španije.

Na predvečer druge svetovne vojne je postala Španija simbol boja med fašizmom in demokracijo, prizorišče najbolj krvave bratomorne vojne v dvajsetem stoletju.

Široki krogi neverjetno revnega španskega kmečkemu prebivalstva, proletariata velemesti Madrida in Barcelone, narodnozavedni Baski in Katalonci, pa tudi velik del vojaščin, kot npr. mornarica ter mestna policija Barcelone, so ostali zvesti republiki in so začeli boj za njeno obrambo, boj proti pučističnim oficirjem, ki so hoteli zavrteti kolo časa nazaj.

Nosilci upora proti legitimni vladi republike – oficirji, plemstvo in duhovščina – so morali kaj kmalu spoznati, da iz lastnih moči ne bodo mogli premagati svobodoljubnega ljudstva. Zato so poklicali na pomoč najagresivnejše sile taktičnega časa: nacistično Nemčijo in fašistično Italijo, ki sta radevolje prihitele – ne samo, da bi pomagali svojim ideološkim somišljenikom, temveč v prvi vrsti zato, da bi lahko neposredno na fronti preizkusili svoje orožje in vojaško tehniko, saj je Hitler že takrat pripravljaval drugo svetovno vojno.

Svetovni proletariati je na to sodelovanje fašističnih sil Evrope odgovoril na svoj način: iz vseh delov in dežel sveta, iz Evrope, Amerike in Sovjetske zveze so prihitele mednarodne brigade na pomoč španski republiki. V španski državljanski vojni se je prvič (in doslej tudi zadnjič) uveljavil pojem „mednarodna solidarnost“. Celo mala Avstrija, takrat že pod škornjem Dollfussovega avstrofašizma, je dala nad 2000 interbrigadistov, so nekaj let pozneje kot partizani znova

začeli boj za osvoboditev – tokrat svoje lastne domovine.

Skoraj štiri leta je špansko ljudstvo s pomočjo mednarodnih brigad branilo svojo republiko, končno pa je izkervavlo in podleglo. Vzrokov za to je več, eden glavnih pa je bil gotovo v ogromni tehnični premoči fašističnih čet, ki so bile opremljene z najmodernejšim orožjem

Pablo Picasso: GUERNICA

Hitlerjeve Nemčije in Mussolinijeve Italije. Pravi simbol zverinske krutosti fašizma je postalo špansko mesto Guernica, kjer so po nemškem letalskem napadu 26. aprila 1937 našli 1654 mrtvih, pretežno žensk, otrok in starcev. Znani slikar Pablo Picasso je s svojo sliko „Guernica“, ki je nastala pod vtisom tega grozodejstva, ustvaril trajen spomin ne samo na to grozoto, marveč proti grozoti vojne nasploh. Sploh pa je zanimivo, s kakšno vneto so številni umetniki in intelektualci tega časa sledili dogajanju v Španiji, in sicer izključno na strani republikanskih sil. To ne velja samo za že omenjenega Picassa, to velja v isti meri za ameriškega pisatelja Ernesta Hemingwaya, ki je s svojim romanom „Komu zvoni“ postavil časten spomenik borcem za svobodo; in to velja za Geogra Orwella, za Egona Erwina Kischca, da omenimo le najslavnjša imena ljudi, ki so se na kulturnem področju nedvoumno opredelili proti fašizmu – za demokracijo.

Sokrivca končnega poraza republike so bila tudi neenotna gledanja in stališča v vrstah republikanskih sil samih. Osred-

nje vprašanje v tem taboru se je razvilo ob sporu, ali gre v državljanski vojni zgolj za obrambo republike, kot so menili španski komunisti, ki so sledili navodilom Stalina in Moskve, ali pa velja tudi že izvesti socialno revolucijo, kot so to zastopali zlasti anarhisti, ki so bili takrat najmočnejša leva sila v republikanskem taboru. Žal levica tega boja ni izbojevala

demokratično, marveč na svoj in za tednji čas stalinistični način: s tem, da so komunisti pod vodstvom sovjetskih interbrigadistov kratkoma označili vse levicarske sile, ki se niso hotele pokoriti sovjetskemu stališču, za „trockiste“ in „objektivne pomagače svetovnega fašizma“ in podobno, so cepili življenjsko važno enotnost in tako doprinesli svojo delež k demoralizaciji republikanskega tabora. To je hkrati tudi eden največjih madežev v zgodovini delavskega gibanja sploh.

Vendar tudi ta madež ne more zatemniti svetlega heroizma španskega ljudstva in mednarodnih brigad, ki so se štiri leta upirali fašizmu, preden so morali kloniti vojaško-tehnični premoči.

„Brigada internacional bo večno ostala slavno ime!“ so kljub porazu ponosno zapeli interbrigadisti, ko so morali zapustiti Španijo, ki jim je v času svoje borbe postala nova domovina. In ta zavest tudi še danes velja kot simbol mednarodne solidarnosti v boju proti ostankom starega in pojavom novega fašizma.

fra-ter

RADIO-
TELEVIZIJA

AVSTRIJA 1

TV **Petek, 1. 8.:** 9.00 Poročila – 9.05 Tom in Jerry – 9.30 Instrukcija: angleščina – 10.00 Instrukcija: latinščina – 10.30 Angel na zemlji – 12.00 Živalski raji – 12.15 Hollywoodska dekleta – 13.00 Poročila – 14.45 Naša najlepša leta – 15.30 Počitniški koledar – 16.05 Hitreje, višje, močnejše – 16.30 Za predšolske otroke – 16.55 Mini-CVS – 17.05 Niklaas, otrok iz Flanrije – 17.30 Prišla je iz vsemirja – 17.55 Otrokom za lahko noč – 18.00 Slike iz Avstrije – 18.30 Mi – 19.00 Avstrija danes – 19.30 Čas v sliki – 20.15 Stari – 21.15 Grede po Avstriji – 21.20 Jolly Joker – 22.05 Yukon quest – 23.10 Oswald Wiener – 0.00 Poročila.

Sobota, 2. 8.: 9.00 Poročila – 9.05 Instrukcija: latinščina – 9.35 Instrukcija: angleščina – 10.05 Instrukcija: latinščina – 10.35 Ločitev po ameriško – 12.10 Nočni studio – 13.15 Poročila – 14.05 Sebastian Kneipp – zdravnik z vodo – 15.55 Sveto pismo – pripovedovano za otroke – 16.00 Nils Holgersson – 16.25 Deset malih zamorčkov – 16.55 Mini-CVS – 17.05 Črni bratje – 17.30 Ravioli – 17.55 Otrokom za lahko noč – 18.00 Dva x sedem – 18.25 Viški mednarodnega cirkuškega programa – 18.50 Pater dr. Berthold odgovarja – 19.00 Avstrija danes z novostmi iz Južne Tirolske – 19.30 Čas v sliki – šport – 20.15 Pesmi, ki nas razveselijo – 21.50 Glasbeni spektakel.

Nedelja, 3. 8.: 14.10 Ljubezen, ples in 1000 popevk – 15.50 Jubilej na Arlberškem sedlu – 16.20 Alice v čudežni deželi – 16.45 Živali pred kamero – 17.30 Prometni klub za otroke – 17.35 Klub seniorjev – 18.25 Poglej in ugani – 18.30 Mi – 19.00 Slike iz Avstrije – 19.25 Govori dr. Ernst Kreuzeder – 19.30 Čas v sliki in šport – 20.15 Giuseppe Taddei – 21.35 Budov nauk – 21.40 Gledališče je vse – Jerome Savary – 22.40 Jour fixe – 23.40 Poročila.

Ponedeljek, 4. 8.: 9.00 Poročila – 9.05 Tom in Jerry – 9.30 Bocuse a la carte – 10.00 Instrukcija: angleščina – 10.30 Kralj torerov – 12.30 Češkoslovaška risanka – 12.40 Nova Gvineja – 13.00 Poročila – 14.45 Waltoni – 15.30 Počitniški koledar – 16.05 Lucky Luke – 16.30 Za predšolske otroke – 16.55 Mini-CVS – 17.05 Fraglovi – 17.30 Heidi – 17.55 Otrokom za lahko noč – 18.00 Slike iz Avstrije – 18.30 Mi – 19.00 Avstrija danes – 19.30 Čas v sliki – 20.15 Ponedeljski šport – 21.35 Ceste San Franciscas – 22.35 Španska državljanska vojna – 23.10 Svetovno prvenstvo v šahu – Kasparov – Karpov – 23.40 Poročila.

Torek, 5. 8.: 9.00 Poročila – 9.05 Tom in Jerry – 9.30 Instrukcija: angleščina – 10.00 Instrukcija: latinščina – 10.30 Najlepša iz Montane – 11.50 Ponedeljski šport – 13.10 Poročila – 14.45 Waltoni – 15.30 Počitniški koledar – 16.05 Robi Robin Hood – 16.30 Za predšolske otroke – 16.55 Mini-CVS – 17.05 Čebelica Maja – 17.30 Tudi pošaliti se je treba – 17.55 Otrokom za lahko noč – 18.00 Slike iz Avstrije – 18.30 Mi – 19.00 Avstrija danes – 19.30 Čas v sliki – 20.15 Nova Španija – 21.08 Poglej in ugani – 21.15 Dallas – 22.00 Šport – 22.45 Kraj dejanja – 0.15 poročila.

Sreda, 6. 8.: 9.00 Poročila – 9.05 Tom in Jerry – 9.30 Instrukcija: angleščina – 10.00 Instrukcija: latinščina – 10.30 Ljubezen, ples in 1000 popevk – 12.10 Nova Španija – 13.00 Poročila – 14.45 Waltoni – 15.30 Počitniški koledar – 16.05 Vedno sitnosti s Popom – 16.30 Grozljivi grad – 16.55 Mini-CVS – 17.05 Risanka – 17.30 Prišel je v avgustu – 17.55 Otrokom za lahko noč – 18.00 Slike iz Avstrije – 18.30 Mi – 19.00 Avstrija danes z novostmi iz Južne Tirolske – 19.30 Čas v sliki – 20.15 Mornar in nuna – 21.55 Šport – 22.15 Pismo za Kremelj – 0.10 Poročila.

Četrtek, 7. 8.: 9.00 Poročila – 9.05 Tom in Jerry – 9.30 Dežela in ljudje – 10.00 Instrukcija: angleščina – 10.30 Bežno srečanje – 12.10 Klub seniorjev – 13.00 Poročila – 14.45 Waltoni – 15.30 Počitniški koledar – 16.05 Mikijeva parada trikov – 16.30 Za predšolske otroke – 16.55 Mini-CVS – 17.05 Sindbadove pustolovščine – 17.30 Vagabund – 17.55 Otrokom za lahko noč – 18.00 Slike iz Avstrije – 18.30 Mi – 19.00 Avstrija danes – 19.30 Čas v sliki – 20.15 Najboljše iz glasbenega senika – 21.50 Žgoče oči grada Baltimore – 23.10 Bellamy – 23.55 Poročila.

AVSTRIJA 2

TV **Petek, 1. 8.:** 16.25 Poldark – 17.15 Evropski narodni parki – 18.00 Tedenski pregled – 18.30 Department S – 19.30 Čas v sliki – 20.15 Panja-Ghavia – 21.15 Čas v sliki – 21.35 Kulturni žurnal – 21.45 Šport – 22.15 Angel preganjanih – 23.45 Solid Gold – 0.30 Poročila.

Sobota, 2. 8.: 15.35 Dva x sedem – 16.00 Mayerling – 17.55 Adam – 18.25 Nogomet – 19.00 Po sledovih detektivov – 19.30 Čas v sliki – 19.55 Novo v znanosti – 20.15 Komedija – 21.50 Šport – 22.25 Samohodec – 0.20 Poročila.

Nedelja, 3. 8.: 9.00 Poročila – 9.05 Rdeči panter – 9.30 Franz Liszt: slavnostni koncert – 10.30 Trudna smrt – 12.20 Orientacija – 12.50 Sto mojstrov in – 15.00 Športni popoldan – 16.55 Poglej in ugani – 17.40 Zlata vrtinca

Montreux – 18.25 Poglej in ugani – 18.30 Okay – 19.30 Čas v sliki – 19.50 Zakladnica Avstrija – 20.15 Kralj torerov – 22.20 ...in življenje gre naprej – 23.30 Sedem dni športa – 23.40 Bellamy – 0.25 Poročila.

SLOVENSKE ODDAJE
AVSTRIJSKEGA RADIA
Vsak dan od 18.10 – 19.00

Petek, 1. 8.: Iz kulturnega življenja: Velika puntarija – pogovor z režiserjem M. Sriencem

Sobota, 2. 8.: Duhovni nagovor (žpk. Augustinus Čebul) Voščila (D. Urschitz)

Nedelja, 3. 8.: Za dopust in dobro voljo

Ponedeljek, 4. 8.: V gore ...

Torek, 5. 8.: Otroška oddaja

Sreda, 6. 8.: Narodno-zabavna glasba
Kulturno poletje na Koroškem in v Sloveniji (pregled prireditve v avgustu)

Večerna 21.00-22.00: „Za kitaro in glas“ (ponovitev)

Četrtek, 7. 8.: Rož – Podjuna – Zila

Petek, 8. 8.: Koroški avtorji: Cvetka Lipuš

LJUBLJANA

TV **Petek, 1. 8.:** 18.25 Poročila – 18.30 – Ustvarjalne igre: Črka v barvi, poučna oddaja TV Zagreb – 18.45 Flipper, ameriška nanizanka – 19.10 Risanka – 19.24 TV nočoj – 19.26 Zrno do zrna – 19.30 Dnevnik – 19.45 Vreme – 19.50 Želeli ste, pogledite, poučno-zabavna oddaja – 20.15 Ne prezrite – 20.25 Amazonka: začarana reka, angleška dokumentarna serija – 21.10 Risanka – 21.30 Dnevnik – 21.55 Vreme – 21.58 TV nočoj in jutri – 22.05 Bergerac, angleška nanizanka – 23.00 Kultura bivanja, propagandna oddaja – 23.05 Otok dr. Moreauja, ameriški film.

Sobota, 2. 8.: 15.30 Poročila – 15.35 Smer Deveti otok, nadaljevanka – 15.50 Vroče-hladno, serija TV Sarajevo – 16.20 Ustvarjalne igre: Črka v barvi, poučna oddaja TV Zagreb – 16.35 Narodni parki: Kornati, oddaja TV Zagreb – 17.05 Amazonka: zlata reka, ponovitev angleške dokumentarne serije – 17.50 Francis v hiši strahov, ameriški mladinski film – 19.10 Risanka – 19.24 TV nočoj – 19.26 Zrno do zrna – 19.30 Dnevnik – 19.45 Vreme – 19.50 Turčija: rojstvo človeka, dokumentarna serija – 20.15 Zrcalo tedna – 20.35 Muppet show – 21.00 Vedno lepe melodije-Vransko 86, 2. oddaja – 21.20 Risanka – 21.30 Dnevnik – 21.55 Vreme – 21.58 TV nočoj in jutri – 22.05 Voznik, ameriški film.

Nedelja, 3. 8.: 9.10 Poročila – 9.15 Živ žav: Risanke in Lučka, češko-nemška nadaljevanka – 10.10 Flipper, ponovitev ameriške nanizanke – 10.35 Kitajec v Scotland Yardu, angleška nanizanka – 11.25 Folkart: Folklorni ansambel Pirin – 12.00 Kmetijska oddaja – 17.40 Poročila – 17.45 Smrt ob prihodu, ameriški film – 19.10 Risanka – 19.24 TV nočoj – 19.26 Zrno do zrna – 19.30 Dnevnik – 19.50 Vreme – 20.00 Solunske vragolije, nadaljevanka TV Skopje – 21.03 TV nočoj in jutri – 21.10 Slovenci v zamejstvu – 21.40 Športni pregled – 22.10 Poročila.

Ponedeljek, 4. 8.: 18.15 Poročila – 18.20 Smer Deveti Otok, nadaljevanka/ČB/ – 18.40 Vroče-hladno, video serija TV Sarajevo – 19.10 Risanka – 19.24 TV nočoj – 19.26 Zrno do zrna – 19.30 Dnevnik – 19.45 Vreme – 19.50 Dubrovnike poletne prireditve – 20.20 Vse reke tečejo, zadnji del avstralske nadaljevanke 21.15 Risanka – 21.30 Dnevnik – 21.55 Vreme – 21.58 TV nočoj in jutri – 22.05 Omizje: glava za glavo.

Torek, 5. 8.: 18.10 Poročila – 18.15 Živi planet: razžarjene puščave, angleška dokumentarna serija – 19.10 Risanka – 19.24 TV nočoj – 19.26 Zrno do zrna – 19.30 Dnevnik – 19.45 Vreme – 19.50 Kdo si, Gallus? (Oktet Gallus poje Gallusove motete in madrigale) – 20.30 Jan Anouilh: Orkester, predstava Drame SNG Ljubljana – 21.30 Dnevnik – 21.55 Vreme – 21.58 TV nočoj in jutri – 22.05 Mednarodna obzorja: To je Sovjetska zveza.

Sreda, 6. 8.: 8.20 Poročila – 18.25 Slovenske ljudske pravljice: Pehta in Bedanc – 18.40 Narodni parki: Krka, izobraževalna oddaja TV Zagreb – 19.10 Risanka – 19.24 TV nočoj – 19.26 Zrno do zrna – 19.30 Dnevnik – 19.45 Vreme – 19.50 Film tedna – 21.20 Risanka – 21.30 Dnevnik – 21.55 Vreme – 21.58 TV nočoj in jutri – 22.05 Spominski center Josip Broz Tito, 1. del dokumentarne oddaje TV Novi Sad.

Četrtek, 7. 8.: 18.20 Poročila – 18.25 Vjavajaringaraja, zadnji del poučno-zabavne nanizanke – 19.10 Risanka – 19.24 TV nočoj – 19.26 Zrno do zrna – 19.30 Dnevnik – 19.45 Vreme – 19.50 Mozaik kratkega filma: Priobalna jezera v pokrajini Languedoc Roussillon, francoski film – 20.25 Popevke ob Gardskem jezeru, zabavno-glasbena oddaja italijanske TV – 21.30 Dnevnik – 21.55 Vreme – 21.58 TV nočoj in jutri – 22.05 Beg brez konca, avstralska nadaljevanka.

Slovenski vestnik praznuje 40-letnico

„Za 1000 šil. morja“
izlet od petka 10. do nedelje 12. oktobra 1986

Novi del Omišalja ob morju

Spored:

Petek, 10. 10.: ob 7.00 uri odhod z avtobusi iz Celovca s parkirišča St. Ruprecher Straße nasproti policije.

Ob 13.00 prihod v Omišalj – kosilo in večerja (glasbeni prispevek).

Sobota, 11. 10.: odhod ladje na križarjenje po morju, kosilo na ladji v obliki piknika.

Obisk Raba, nato povratek v Omišalj – večerja.

Nedelja, 12. 10.: zajtrk in ogled mesta Omišalj, po kosilu odhod domov.

Rok prijave: 10. avgust 1986

Prijave sprejemata potovalna agencija Cartrans, Pavličeva 7, telefon: 0 42 22 / 51 26 80 in uredništvo Slovenskega vestnika, Tarviser Straže 16, telefon: 0 42 22 / 51 43 00 - 31

Iz ponudbe je jasno razvidno, da je cena izleta izredno ugodna in zato lepa priložnost za udeležbo na tem izletu.

Obiščite

Werner Bergovo
galerijo

v Pliberku

MENJAVA DENARJA

Stanje v četrtek 31. julija 1986.

Za 100 dinarjev dobite	3.10 šil.
Za 100 dinarjev plačate	4.00 šil.
Za 100 lir dobite	1.00 šil.
Za 100 lir plačate	1.06 šil.
Za 100 mark dobite	694.70 šil.
Za 100 mark plačate	711.00 šil.

Ljubljana: Na Gospodarskem razstavišču so ocenjevali
žgane pijače, vina in sadne sokove

Od 29. avgusta do 5. septembra bo v Ljubljani 32. mednarodni vinski sejem na katerem bo mednarodna komisija ocenila 180 vzorcev alkoholnih pijač iz dvanajstih držav, 1160 vzorcev vin iz dvajsetih držav in 94 vzorcev sadnih sokov iz Jugoslavije.

Pred kratkim so se na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani končala ocenjevanja zgoraj navedenih pijač, ki bodo razstavljena na 32. mednarodnem vinskem sejmu.

Žgane pijače je ocenjevalo osem degustatorjev iz štirih držav, ki so sklenili, da najvišjega priznanja – grand prix – ne podelijo. Podelili pa so pet šampionov, 87 zlatih medalj z diplomami in 82 srebrnih priznanj z diplomami. Jugoslavija je dobila štiri šampione (petega Italija), 61 zlatih

tež 62 srebrnih medalj z diplomami.

Vina je ocenjevalo 25 degustatorjev iz enajstih držav, podeljenih pa je bilo šest šampionov, 118 velikih častnih diplom z veliko zlato medaljo, 311 velikih častnih diplom z zlato medaljo in 444 velikih častnih diplom s srebrno medaljo. Avstrija je dobila dva šampiona, Nova Zelandija, Portugalska, Švica in Jugoslavija pa po enega.

Ocenjevanje sadnih sokov je na ljubljanskem sejmu že od nekdanj bolj ali manj „jugoslovanska“ zadeva. Letos je ocenjevalna komisija podelila osem najvišjih nagrad (grand prix) in kar šest jih je ostalo v Sloveniji.

Ljubljanski vinski sejem je v svetu zelo poznan, in to predvsem zaradi ocenjevanja vin. V lanskem

Podprite Trubarjevo
spominsko zbirko

Prispevke prenačajite na konto št. 32573, ki jo je v ta namen pri Zvezi bank odprla Slovenska prosvetna zveza.

vinski aferi so njegovi rezultati v svetu pomenili še veliko več kot običajno. Stane Trlep, organizator ljubljanskega vinskega sejma je v zvezi s tem dejal: „Vinska afera v Avstriji in Italiji je vplivala na manjše število vzorcev. Letos je bilo na Dunaju prvič tudi ocenjevanje vin, podobne prireditve se rojevajo tudi drugod. Toda ljubljanski sejem ima še vedno precejšnjo prednost pred drugimi – ocenjevanje je pri nas med vsemi podobnimi prireditvami na svetu najbolj objektivno. Degustatorji med ocenjevanjem med seboj sploh niso v stiku, vsi podatki pa so računalniško obdelani.“

Trener Lojze Jagodič in vratar Ljubiša Dalanovič o SAK-u:

Dobro smo pripravljani, zato tudi optimistični!

Nogometno prvenstvo v koroški ligi, v kateri igra tudi Slovenski atletski klub, se bo jutri začelo. V zadnji številki smo objavili razgovor s sekcijkim vodjem SAK Albinom Waldhauserjem, za današnjo številko pa smo prosili trenerja Lojzeta Jagodiča in novega vratarja Ljubišo Dalanoviča, da povesta kaj o pripravi in o ciljih SAK v tej sezoni.

Trener Lojze Jagodič in vratar Ljubiša Dalanovič

Kako so potekale priprave in ste zadovoljni z njimi?

JAGODIČ: Na novo sezono smo se pripravili zelo intenzivno: trikrat na teden smo trenirali, igrali več prijateljskih tekem ter v Celovcu en cel teden dolgo skupno vadili. Odkrito povem, da sem z moštvom zelo zadovoljen, ker so igralci pridobili na moči in imajo že dobro kondicijo. Tudi razumevanje med igralci (mislim na nove igralce) vedno boljje uspeva.

Kateri nove igralce ste pridobili in kaj menite o njih?

JAGODIČ: Dobili smo Aleksandra Čertova, Mirkota Lesjaka, Lojzeta Sadjaka, Kristjana Wölbla, Ljubišo Dalanoviča in Martin Hobel se je vrnil iz Sel. Vsi so zelo nadarjeni nogometaši in pridno trenirajo. SAK je z njimi postal še močnejši. Lahko rečem, da smo pri nakupih imeli srečno in spretno roko.

Vsak klub si zastavi pred prvenstvom cilje. Kakšne ima SAK?

JAGODIČ: Vodstvo kluba stremi po ponovni kvalifikaciji za pokal, toda sam si zastavljam vedno visoke cilje. Zato hočem s SAK-om čisto na vrh lestvice, se pravi med najboljša tri moštva. Mesto za pokal pride zame v pošteve šele v najslabšem primeru.

SAK je dosegel 2. kolo tekmovanja za pokal. Čestitamo!

JAGODIČ: Rezultat dokazuje, da je SAK postal močnejši. Mostič ni igral dobro, SAK je pravično zmagal. Računal sem z zmago, a ne v taki višini.

2. kolo bo izredno težko. Kaj pravite k nasprotniku Vöcklamarktu?

JAGODIČ: Prav imate, težko bo. Vendar sem po naravi optimist, zato verjamem tudi v „male čudeže“. Vöcklamarkt se v 2. diviziji bori nepričakovano uspešno, toda povedal bi samo to, da med vrhunskimi moštvi deželne lige in poprečnimi drugoligaši ni ogromne razlike. SAK ima tudi v tem spopadu možnosti za uspeh, čeprav majhne.

Čestitamo tudi vam, tovariš Dalanovič, saj ste prvič zmagali z vašim novim moštvom!

DALANOVIČ: Hvala lepa. SAK je igral res odlično in upravičeno zmagal. Razen ene same obrambe nisem imel posla, to pove vse.

Prosimo, da se v naglici predstavite!

DALANOVIČ: Da, doslej sem igral samo v Jugoslaviji, v domovini.

Šest let pri Boru in še več pri ljubljanski Olimpiji.

Kako ste sploh prišli k SAK-u?

DALANOVIČ: Funkcionarji SAK so me kontaktirali v zadnjem hipu, če ne, bi bil verjetno podpisal kje drugod. Bil sem presenečen, toda sporazumeli smo se takoj.

Kateri je bil vaš največji uspeh v karieri?

DALANOVIČ: Največji uspeh sem dosegel že pred nekaj leti, ko sem bil še mlad. In sicer je to bil v poklic v jugoslovansko državno reprezentanco. Eden največjih uspehov pa je bilo gotovo tudi dejstvo, da sem bil trikrat po vrsti izvoljen za najboljšega vratarja Jugoslavije.

Kako pa ste se zveličali pri novem klubu SAK, in kake so bile priprave?

DALANOVIČ: Moram reči, da so me v klubu vsi zelo toplo sprejeli in so res prijazni do mene. Želim si, da bo tako ostalo. Priprave so bile obširne, pestre in seveda intenzivne. Zame kot nekdanjega profesionalca nič posebnega, nič novega. Ali vsake priprave so enkratne.

Bi si upali staviti prognozo za to sezono?

DALANOVIČ: Težko vprašanje, ker razen Mostiča ne poznam niti enega moštva. No, poskusil bom kljub temu, morda pa mi da moj instinkt le prav: SAK je odlično moštvo z nekaterimi nadpovprečno nadarjenimi nogometaši. Olimpija (moj zdajnji klub) igra v slovenski ligi, pa bi SAK-u ne bila kos in to za gotovo nekaj pomeni. V pripravljani tekmi smo premagali celo drugoligaša NK Split in druga moštva brez večjih težav. Zdi se mi, da je SAK zrel za visoko uvrstitev med prvimi petimi. To je tudi cilj vodstva, in mislim, da je realen.

53. CELOVŠKI SEJEM
BLAGOVNI SEJEM S ŠTEVILNIMI POSEBNIMI RAZSTAVAMI
od sobote 9. do nedelje 17. avgusta 1986
s 5-dnevnim lesnim strokovnim sejmom
Odprt dnevno od 9. do 18. ure, veliko zabavišče do 2. ure zjutraj

iz ponudbe:
„hala narodov“
rokodelske razstave
kmetijstvo, gradbeni stroji
tekstilije, gospodinjne priprave
mizarji, tesarji
lesni izdelki

DEZELA
MODI
KOROŠKA

Avstrijski nogometni pokal: SAK – Mostič 3:0 (2:0)

Na prvem srečanju za avstrijski nogometni pokal moštvo Slovenskega atletskega kluba na igrišču v Anapihlu pred 450 gledalci ni imelo težav. Proti moštvu iz Mostiča je SAK zmagal povsem zaslužno s 3:0. Pred tekmo je bilo še nekaj neroveze, saj sta se poškodovala kar oba Dobroličana (Sadjak in Lesjak), tako da se je trener Jagodič odločil za Wieserja in Luschniga.

polčasom spet skupna akcija teh dveh igralcev, vendar tokrat z obrnjenimi vlogami: po kotu je Pihorner podal Wölblu, ki je povišal na 2:0. Odmor.

Najlepši gol je bil tretji: Mladen Jovičević je na levi strani preigral vse nasprotnike in idealno central v sredino. Kapetan Marjan Velik je bil najhitrejši in „angleško“ (s peto) poskrbel za končni izid. V

rezervi pa je pustil Hobla in Čertova. Tekma sama pa se je začela dokaj mirno, čeprav malce živčno. SAK se je treme pa hitreje otresele in nadigral nasprotnika. Vrstili so se SAK-ovi napade, nato pa prvi gol: napad po levem krilu, žogo je dobil Wölbl in jo mojstrsko podaljšal, točno Pihornerju na levo nogo. Ta je z direktnim strelom in z malo sreče (od prečke se je žoga odbila v gol) zadel – 1:0. Tik pred

tem drugim delu je trener Jagodič poslal v igro Hobla namesto Luschniga in Čertova za Jovičevića. Škoda, da v naslednjem prvenstvu sme igrati samo en legionar, kajti Mladen Jovičević bo SAK-u še kako primanjkoval. **Drugo kolo** v pokalu pa bo še bolj zanimivo, saj se bo SAK tam pomeril z drugoligašem Vöcklamarktom, ki zaseda trenutno kot novinec tretje mesto v 2. diviziji.

Kratke športne vesti – Termini

● **13. mednarodni moštveni šahovski turnir** bo 3. avgusta 1986 ob 10. uri v Radovljici, camping Sobec. Prireja ga ŠD Murka Lesce. Sestava moštev: moški – 4 igralci, ženske – 2 igralci. Igralo se bo po hitropoteznem pravilniku FIDE.

● **1. Slovenski biljard klub Celovec** vabi vse zainteresirane (moške in ženske), da se prijavijo in hodijo na treninge. Prijavite se lahko pri predsedniku Gustlnu Serajniku

(telefon: 0 42 22/44 2 97) ali pa pri treningih, ki so vsak torek od 18. do 20. ure v Mladinskem domu, Mikschallee 4.

● **Rezultati nogometnih tekem:** Žvabek – St. Paul 1:4 (1:1), Pliberk – Grabštanj 16:2 (9:2), Šmihel – Velenje 1:8 (1:5). Turnir DSG Borovlje: igra za 1. mesto ATUS Borovlje – Bilčovs 1:1, streljanje enajstmetrovk 6:5, igra za 3. mesto DSG Sele – DSG Borovlje 2:0.

● **2. mednarodni kros na Stari grad** prireja 17. avgusta SPD „Jepa-Baško jezero“. Start bo ob 10. uri v Ločah, cilj pa na Starem gradu. Prijave pred startom v

Ločah, slavje zmagovalcev pa bo ob 13. uri v gostilni Wrolich v Ločah. Vsi profesionalci, polprofesionalci in tudi „krvavi“ amaterji prisrčno vabljeni, da se udeležijo tega teka.

Nogometno prvenstvo koroške lige
SAK – Breže
v nedeljo, 3. avgusta ob 18. uri na igrišču ASV
SAK pod 23 – Breže pod 23
ob 16.15 uri na istem igrišču

LESNA INDUSTRIJA

Komanditna družba
za proizvodnjo pohištva

9133 Žitara vas 42

Predstavljamo vam naše izdelke:

PREDSOBE **SPALNICE**
DNEVNE SOBE **SEDEŽNE GARNITURE**
JEDILNICE **KOSOVNO POHISTVO**

iz masivne borovine in

KUHINJE iz masivnega jesena.

Novi Elo-rating: Slovenski šahisti pridobili točke

Z večtedensko zamudo je ta teden Avstrijska šahovska zveza končno objavila novi seznam Elo-točk za Koroško. Kljub temu, da so ga večkrat pregledali, vsebuje nekaj neskladnosti – na primer ni bil upoštevan beljaški turnir, na katerem sta Gallob in Rulitz tako močno zaigrala. Spodaj objavljamo vrstni red prvih 20 aktivno v Slovensko športno zvezo vključenih šahistov. (v oklepaju staro število točk). Od teh so samo trije v preteklem polletju zgubili točke, velik skok (v prvo moštvo ŠD SŠZ) pa sta napravila dr. Jozi Amrusch in Herbert Rulitz.

1. Jurij Deisinger	2229 (2232)trener
2. Justin Polanšek	1943 (1939)OBIR
3. Lojz Gallob	1897 (1890)SŠZ
4. Franci Rulitz	1896 (1783)SŠZ
5. Adem Ramaš	1826 (1803)OBIR
6. Gorazd Živkovič	1821 (1863)SŠZ
7. Ivko Ferm	1768 (1747)SŠZ
8. Mirko Laußegger	1735 (1731)SŠZ
9. Herbert Rulitz	1722 (0000)SŠZ
10. Jozi Amrusch	1693 (0000)SŠZ
11. Branko Kolter	1693 (0000)SŠZ
12. Peter Jammer	1687 (1676)OBIR
13. Rainer Straßer	1677 (1682)OBIR
14. Peter Waldhauser	1651 (0000)SŠZ
15. Ivan Lukan	1646 (1646)SŠZ
16. Johann Stoßner	1643 (1629)OBIR
17. Emanuel Polanšek	1642 (1637)OBIR
18. Rupert Reichmann	1634 (0000)SŠZ
19. Tončka Einspieler	1632 (1632)SŠZ
20. Bogomir Osojnik	1622 (1622)OBIR

Šahovska rubrika

(avtorja Silvo Kovac, Idrinja)

Rešitev šahovske naloge št.: 9

1. Sf5 +! Kh5 črni ne sme vzeti belega skakača, saj bi na 1... g5 sledilo 2. Df6: + Kh5 3. Dg5 mat, vendar pa tudi umik črnega kralja na trenutno varno polje, ne reši črnega. **2. Dh7: +** !! učinkovita žrtev dame, ki dirigira črnega skakača na polje h7 **2... Sh7: 3. g4 mat!**

Šahovski vesti

● V Londonu se je začelo svetovno prvenstvo med Kasparovom in Karpovom. Prva partija se je v ponedeljek končala z neodločenim izidom. Vsega bosta igrala 24 partij (12 v Londonu, 12 v Leningradu). Zmagovalac bo, kdor uspe pridobiti vsaj 12,5 točk.

● Ivko Ferm, slovenski šahist, zna tudi še v drugih športnih panogah zmagati: tako je zmagal v šentjakobu pri kegljanju, njegova žena pa je postala pri ženskah druga.

Šahisti „pogoreli“

Štiri šahisti ŠD SŠZ so sodelovali na hitropoteznem turnirju v Bad Bleibergu (4 skupine z 20 igralci) in zasedli sledeča mesta: 16. Lojz Gallob (C), 17. Gorazd Živkovič (B), 18. Ivan Lukan (C), 19. Franci Rulitz (B). V skupini A je zmagal Seppi Steiner (Činovče) s 17 točkami iz devetnajstih partij!

na Celovškem sejmu, hala 3, številka 330